

บทที่ ๕ วจนกรรม

ในอดีตปรัชญาภาษาสนใจเรื่องของความหมายและเนื้อความในประโยคมากกว่าตัวภาษา หรือการใช้ภาษา นักปรัชญามองความหมายเป็นอะไรที่ไม่ใช่ภาษา เขาคิดว่าหน้าที่ของ ประโยคคือการบอกเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งที่มีอยู่และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกภายนอก ประโยคจึง ต้องเป็นจริงหรือเท็จ แต่มาถึงศตวรรษที่ยี่สิบ นักคิดหลายคนชี้ให้เห็นว่า นอกจากประโยคแล้ว เรายังต้องคำนึงถึงผู้ใช้ประโยคด้วย การใช้ประโยคเป็นสิ่งที่ผู้พูดกระทำ แต่การกระทำชนิดนี้ ต่างจากการกระทำอื่นตรงที่ต้องใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ และนี่คือที่มาของคำว่า "วจนกรรม" (speech act) หรือการกระทำด้วยคำพูด เรารู้ว่าการกระทำหลายอย่างเกิดขึ้นด้วยความจงใจ คำพูดก็เป็นอีกอย่างหนึ่งที่มนุษย์เรากระทำด้วยความจงใจ วจนกรรมคือการกระทำด้วยคำพูด (หรือถ้อยคำที่เขียน หรือท่าทางที่มีความหมาย) ที่ผู้พูดจงใจให้ภาษาสื่อบางสิ่งไปสู่ผู้ฟัง ฉะนั้น หน้าที่ของภาษาจึงไม่ใช่การเป็นตัวแทนสะท้อนความจริงภายนอกอย่างที่เราเข้าใจกันแต่เดิม หาก ทว่าเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้แสดงกิจกรรม และแน่นอนย่อมต้องเกี่ยวข้องกับความคิดความเชื่อ และการยอมรับของคนในสังคม ดังนั้น ภาษาหรือประโยคตามมุมมองใหม่นี้จึงไม่จำเป็นต้องจริง หรือเท็จ การเป็นตัวแทนของความจริงในโลกภายนอกไม่สำคัญเท่าตัวภาษาและการใช้ภาษา

ภาษาถูกสร้างขึ้นมามีจุดมุ่งหมาย โดยทั่วไปเราแสดงพฤติกรรมทางภาษาด้วย เจตนาบางอย่าง เช่น ถามเมื่อต้องการทราบข้อมูล เตือนให้คนระวังอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น ชู ไม่ให้คนทำสิ่งที่ไม่เราต้องการให้เขาทำ ฯลฯ เราได้พูดถึงความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คำบ่งถึงตาม ความหมายทางอรรถศาสตร์และความหมายของผู้พูดมาแล้ว ความหมายของคำเป็นสิ่งที่ไม่ขึ้นกับ กาลเทศะ หรือขึ้นกับบริบทของคำพูดว่าใครพูดกับใครเมื่อไรที่ไหน คำมีความหมายของมันเองที่ เป็นอิสระจากผู้พูด และไม่ว่าจะมีใครใช้มันหรือไม่ หรือใช้ในโอกาสใด ความหมายของมัน คงเป็นอย่างเดิมต่อไป เช่น คำว่า "คน" "ต้นไม้" "ภาพยนตร์" แต่ความหมายของผู้พูดมีลักษณะ ต่างออกไป ความหมายหลังนี้ขึ้นอยู่กับว่าผู้พูดจะใช้มันหมายถึงอะไรบางอย่างเท่านั้น เป็น ความหมายที่ต้องมีความจงใจของผู้พูดขณะนั้นเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ความจงใจที่เกี่ยวข้องกับ ความหมายมี ๒ ชนิด และเราต้องแยกความแตกต่างระหว่างความจงใจทั้งสองนี้ออกจากกันคือ ความจงใจที่จะบ่งถึงสิ่ง และความจงใจที่จะสื่อบางสิ่งไปสู่ผู้ฟัง คำหลายคำแม้จะมีความหมาย แต่มันยังไม่สามารถบ่งถึงสิ่งใดโดยเฉพาะได้จนกว่าจะถูกใช้ เช่น คำว่า "ภาพยนตร์" มี ความหมายต่างจาก "คน" "ต้นไม้" ฯลฯ แต่มันก็เป็นคำกลางๆที่กล่าวถึงประเภท หรือเป็นคำ สากลที่ไม่ได้เจาะจงบ่งถึงสิ่งใดในประเภทนั้นโดยเฉพาะ คือไม่ได้บ่งถึงภาพยนตร์เรื่องใดชุดลงไป ความจงใจที่จะบ่งถึงสิ่งเป็นความจงใจของผู้พูดที่ระบุชัดว่าต้องการใช้คำนั้นกล่าวถึงสิ่งใดใน ประเภทนั้น แต่เราได้เห็นมาแล้วว่าคำที่ถูกกำหนดตายตัวว่าบ่งถึงสิ่งใดตามความหมายทาง

อรรถศาสตร์ เช่น คำว่า “โจนส์” ก็อาจไม่ได้บ่งถึงโจนส์จริง อันเนื่องมาจากบริบทที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจของผู้พูดในการใช้คำนั้นสื่อความหมาย ซึ่งทำให้สิ่งที่คำบ่งถึงและสิ่งที่ผู้พูดตั้งใจสื่อให้แก่ผู้ฟังไม่ใช่สิ่งเดียวกัน ในบทนี้เราจะให้ความสนใจกับความสนใจดังกล่าว และจะพิจารณาว่าอะไรคือความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของผู้พูดและความหมายของคำ และโครงสร้างของความตั้งใจข้างต้นมีลักษณะอย่างไร

หลายคนถือว่าบทความเรื่อง “On Referring” ของสตอร์วสัน ที่ตีพิมพ์ในปีค.ศ.๑๙๕๐ เป็นจุดเริ่มต้นหรือมีส่วนสำคัญเป็นแรงจูงใจให้มีการศึกษาเรื่องวัจนกรรม สตอร์วสันให้แยกความแตกต่างระหว่าง คำ (ประโยค) การกล่าวคำ และการใช้คำ ความแตกต่างนี้เน้นให้เห็นว่าการพูดคือการกระทำ การกล่าวคำหรือประโยคเป็นพฤติกรรมที่มนุษย์กระทำ และการกระทำนี้มีความหมายได้หลายอย่าง เกี่ยวข้องกับสิ่งหรือบุคคลแตกต่างกันไปตามความตั้งใจของผู้พูด โดยลำพังตัวคำเองไม่ได้บ่งถึงใครหรือสิ่งใดทั้งสิ้น เช่น “กษัตริย์ฝรั่งเศสองค์ปัจจุบัน” การกล่าวคำไม่ได้หมายความว่าผู้กล่าวคำกำลังใช้คำบ่งถึงสิ่งใด ประโยคก็เช่นเดียวกัน ลำพังตัวประโยคไม่ได้ยืนยันความจริงหรือความเท็จ และการกล่าวประโยคก็ไม่ได้หมายความว่าผู้กล่าวประโยคกำลังใช้ประโยคยืนยันสิ่งใด เราอาจใช้คำเดิมบ่งถึงคนใหม่หรือสิ่งใหม่ได้ และอาจใช้ประโยคเดิมยืนยันความจริงหรือความเท็จต่างไปจากที่เคยยืนยันได้ ความแตกต่างนี้ลำพังโครงสร้างทางไวยากรณ์หรือความหมายทางอรรถศาสตร์ไม่อาจอธิบายได้ ต้องอาศัยบริบทของผู้พูดทั้งที่เป็นบริบททางภาษาและไม่ใช้ภาษาช่วย เช่น ประโยค “กษัตริย์ฝรั่งเศสองค์ปัจจุบันฉลาด” ผู้พูดที่อยู่ในสมัยที่ประเทศฝรั่งเศสมีการปกครองระบอบกษัตริย์แต่ต่างยุคกัน อาจใช้ประโยคเดียวกันนี้พูดถึงกษัตริย์คนละองค์ได้ ซึ่งอาจทำให้ค่าความจริงของประโยคข้างต้นเปลี่ยนไป ไม่คงที่ได้

บุคคลอีกผู้หนึ่งที่ถือว่ามีส่วนริเริ่มในการศึกษาเรื่องวัจนกรรมด้วยก็คือ ไกรซ์ (Grice) ทั้งสตอร์วสันและไกรซ์แสดงให้เห็นว่า ความตั้งใจของผู้พูดมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารความหมายสำหรับไกรซ์ เขาวิเคราะห์คำว่า “ความหมาย” โดยเน้นที่ความหมายของผู้พูด การที่คำๆหนึ่งจะมีความหมาย ผู้พูดต้องมีความตั้งใจที่จะใช้มันหมายถึงอะไรบางอย่าง และผู้พูดจะแสดงวัจนกรรมก็ต่อเมื่อความตั้งใจของเขาถูกสื่อไปสู่ผู้ฟังเป็นผลสำเร็จ

บุคคลที่วงการปรัชญาภาษาถือว่าเป็นคนแรกที่เน้นเรื่องวัจนกรรมอย่างจริงจัง คือ ออสติน (Austin) ในบทความเรื่อง “Performative Utterances” ออสตินได้เสนอความคิดว่าการพูดคือการกระทำ เขาโต้แย้งความคิดของนักปฏิฐานนิยมเชิงตรรกะที่บอกว่าประโยคจะมีความหมายก็ต่อเมื่อมันมีค่าความจริงเท่านั้น ออสตินได้แสดงให้เห็นว่าประโยคหลายประโยคที่ถือว่ามีค่าความจริง ไม่มีค่าความจริงเป็นจริงหรือเท็จ และภายหลังเขาได้เสนอทฤษฎีวัจนกรรมในหนังสือชื่อ *How To Do Things With Words* ทฤษฎีนี้ทำให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับวัจนกรรมแตกต่างกันไปเป็น ๒ แนวทาง แนวทางหนึ่งเน้นที่ตัวผู้พูด ส่วนอีกแนวทางหนึ่งเน้นที่ตัวผู้ฟัง เราจะมาพิจารณารายละเอียดทฤษฎีของไกรซ์และออสตินตามลำดับ

ไกรซ์ (H. P. Grice)

ในความคิดของไกรซ์ หน่วยทางภาษามีความหมายเพราะมันแสดงให้เห็นความคิด ความตั้งใจของผู้ใช้คำหรือประโยคนั้น ไม่ใช่เพราะมันแสดงเนื้อความ หรือคำมีความหมายได้ก็เพราะมันแสดงถึงมโนภาพในใจ หรือแสดงถึงความตั้งใจของผู้ใช้ภาษาหรือผู้พูด ไกรซ์เสนอคำว่า “ความหมายของผู้พูด” (speaker meaning) ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ผู้พูดตั้งใจถ่ายทอดหรือสื่อไปถึงผู้ฟังเมื่อเขากล่าวประโยคหนึ่งในสถานการณ์เฉพาะสถานการณ์หนึ่ง นั่นคือ ผู้พูดไม่ได้ต้องการให้ประโยคที่เขากล่าวมีความหมายตามปกติที่มันมีเสมอไป ดังนั้น เขาจึงเสนอแยกความแตกต่างระหว่างความหมายของผู้พูดและความหมายทางอรรถศาสตร์ของประโยคออกจากกัน ไกรซ์คิดว่าในขณะที่ผู้พูดใช้ภาษาสื่อบางสิ่งไปสู่อีกผู้หนึ่ง ความหมายที่ผู้พูดตั้งใจหมายถึงและความหมายทางอรรถศาสตร์ของคำอาจตรงกันหรือไม่ตรงกันก็ได้ กรณีที่ความหมายทั้งสองเป็นสิ่งเดียวกันมีอยู่มากมาย เช่น สมมติเราถามเพื่อนที่เดินไปด้วยกันว่า “เธอรู้จักผู้หญิงคนที่เดินสวนกับเราเมื่อครู่นี้ไหม” ในที่นี้ความหมายของคำที่ผู้พูดใช้เป็นสิ่งที่เดียวกันกับที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังเข้าใจ แต่มีอีกหลายกรณีที่ความหมายที่ผู้พูดตั้งใจสื่อให้ผู้ฟังรับรู้ไม่จำเป็นต้องตรงกับความหมายทางอรรถศาสตร์ของคำที่เขาใช้เสมอไป และลักษณะเช่นนี้ก็มิให้เห็นบ่อยๆในชีวิตประจำวัน สมมติตัวอย่างต่อไปนี้

นิต : น้อย งานที่บ้านมดเมื่อคืนสนุกไหม

น้อย : เมื่อวานตอนบ่ายจู่ๆคุณแม่ออกมาเกิดหมดสติไปเฉยๆ ตกอกตกใจกันหมดกว่าจะออกมาจากบ้านคุณแม่ก็สี่ทุ่มแล้ว มดบ่นแค่นั้นก็ไม่ว่า

จะเห็นว่าน้อยไม่ได้ตอบคำถามนิตตรงๆว่างานที่บ้านมดสนุกหรือไม่ หรือเธอไปงานบ้านมดหรือเปล่า แต่ถึงน้อยไม่ได้พูดออกมาตรงๆว่าไม่ได้ไป และไม่รู้ว่างานสนุกหรือไม่ เธอก็ตั้งใจใช้คำพูดบอกให้นิตรู้ว่าเธอไม่ได้ไปงานเมื่อคืนนี้ และไม่รู้ว่างานนั้นสนุกหรือไม่ ถ้าพิจารณาคำตอบของน้อย จะเห็นว่าคำพูดเหล่านี้ไม่ได้มีความหมายทางอรรถศาสตร์อย่างเดียวกันกับความหมายที่น้อยตั้งใจบอกให้นิตรู้ คือ ไม่ได้ไปงานบ้านมดและไม่รู้ว่างานคืนนั้นเป็นอย่างไร

ถ้าเราถามว่าประโยคคืออะไร จะเห็นว่าจริงๆแล้วมันคือสัญลักษณ์และเสียงที่มีความหมาย ที่เราใช้ในสถานการณ์หนึ่งๆอย่างมีจุดมุ่งหมาย เมื่อเรากล่าวคำหรือประโยคโดยทั่วไปก็เพื่อสื่อสารความคิดเห็น ความเชื่อ ความรู้สึก และสภาพทางจิตวิทยาอื่นๆของเรา หรือแสดงความตั้งใจของเราออกไปให้ผู้อื่นรับรู้ จากข้อเท็จจริงนี้ จึงอาจถือได้ว่าสิ่งที่ทำให้คำพูดมีความหมายโดยแท้จริงแล้วคือสภาวะทางจิตที่คำกล่าวนั้นแสดงให้เห็น ไกรซ์ถือว่าข้อเท็จจริงเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำหรับทฤษฎีความหมาย เขาจึงเสนอที่จะอธิบายความหมายในรูปของสภาวะทางจิตของคนแต่ละคน ทฤษฎีของเขาจึงดูเหมือนเป็นการลดทอนความหมายทางภาษามาเป็นเรื่องของจิตวิทยา โดยทอนความหมายของประโยคเป็นความหมายของผู้พูดก่อน แล้วจึงทอนความหมายของผู้พูดเป็นสภาวะทางจิตวิทยาที่ซับซ้อนโดยเน้นความตั้งใจเป็นศูนย์กลาง ด้วยเหตุนี้ บางทีจึงเรียกทฤษฎีของไกรซ์ว่าทฤษฎีเชิงจิตวิทยา

การที่คำในภาษามีความหมายที่ถูกกำหนดไว้แล้วทางอรรถศาสตร์ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของคำและความหมายของผู้พูดมีความซับซ้อน ในบทความ “Meaning” ไกรธแสดงให้เห็นว่าความตั้งใจของผู้พูดเป็นสิ่งสำคัญพื้นฐานสำหรับความหมายของคำ และเขาพยายามวิเคราะห์โครงสร้างของความตั้งใจว่าเป็นอย่างไร ไกรธถือว่าความหมายทางภาษาเป็นส่วนหนึ่งของประเภทความหมายที่เขาเรียกว่า “ความหมายที่ไม่ธรรมชาติ” (nonnatural meaning) หรือเขียนย่อๆว่า “ความหมาย_{NN}” แต่ความหมายที่ไม่ธรรมชาตินี้มาจากความหมายธรรมชาติ (natural meaning) หรือมีความหมายธรรมชาติเป็นพื้นฐาน เช่น ปรากฏการณ์ธรรมชาติ สมมติเราได้ยินเสียงคนร้องครวญคราง โดยปกติการร้องครวญครางเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเจ็บปวดหรือความไม่สบายมากๆ ที่เป็นไปเองตามธรรมชาติ โดยที่ผู้ครวญไม่ได้ตั้งใจกล่าวได้ว่าการครวญที่เป็นไปเองตามธรรมชาติที่ผู้ครวญไม่ได้ตั้งใจกระทำแสดงถึงความเจ็บปวดไม่ต่างกับก้อนเมฆสีดำในท้องฟ้าแสดงว่าฝนกำลังจะตกหนัก หรือตุ่มใสๆที่ขึ้นทั่วไปตามตัวแสดงว่าเป็นโรคสุกใส นี่คือนิยามที่ไกรธเรียกว่าความหมายธรรมชาติ แต่มีบางครั้งที่การครวญเกิดขึ้นโดยเป็นการตั้งใจหลอกหรือแกล้งทำเป็นกำลังเจ็บปวด ในกรณีเช่นนี้ถ้าผู้ฟังเชื่อว่าผู้ร้องครวญครางมีความทุกข์หรือกำลังเจ็บปวดจริง ไม่ได้คิดว่าเขาแสร้ง หรือไว้ใจไม่คิดระแวงว่าเป็นการแกล้งครวญคราง ความคิดของเขาก็ไม่ถูกต้อง และการครวญที่เป็นความหมายธรรมชาติจะกลายเป็นความหมายที่ไม่ธรรมชาติ กล่าวโดยสรุปคือ ความหมายธรรมชาติบอกข้อเท็จจริงบางอย่าง ส่วนความหมายที่ไม่ธรรมชาติไม่ได้บอกข้อเท็จจริงแต่อย่างใด หรือข้อความที่มีความหมายตามธรรมชาติ ถ้ามันมีความหมาย สิ่งที่เป็นความหมายของมันต้องเป็นอย่างนั้นจริงๆ ในขณะที่ความหมายที่ไม่ธรรมชาติตรงกันข้าม สิ่งที่มีนัยความหมายไม่จำเป็นต้องเป็นเช่นนั้น

ความหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษาที่ไกรธสนใจวิเคราะห์คือความหมายที่ไม่ธรรมชาติ หรือความหมาย_{NN} ไกรธคิดว่าสิ่งที่สามารถมีความหมาย_{NN} ได้ไม่จำเป็นต้องเป็นสัญลักษณ์ เช่น คำเท่านั้น อาจเป็นอะไรที่คนในสังคมเข้าใจกันดี เช่น กิริยาท่าทาง การแสดงสีหน้า ฯลฯ และเขาต้องการให้การวิเคราะห์ความหมาย_{NN} ครอบคลุมสิ่งเหล่านี้ด้วยไม่เฉพาะแต่คำเท่านั้น ฉะนั้นคำว่า “คำกล่าว” (utterance) ของไกรธจึงมีความหมายรวมถึงคำพูด ภาษาเขียน และกิริยาท่าทาง ฯลฯ ส่วน “ความหมายธรรมชาติ” ที่สิ่งหนึ่งมีหมายถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้น ไม่ใช่สัญลักษณ์

แล้วความหมาย_{NN} คืออะไร ลองเปรียบเทียบกรณี ๒ กรณีต่อไปนี้ กรณีแรกนาย ก. ให้นาย ข. ดูรูปถ่ายของภรรยา นาย ข. กับนาย ค. ซึ่งในรูปนั้นคนทั้งสองแสดงกิริยาสนิทสนมกันเป็นพิเศษ อีกกรณีหนึ่ง นาย ก. วาดภาพภรรยา นาย ข. แสดงกิริยาความสนิทสนมเป็นพิเศษกับนาย ค. ให้นาย ข. ดู สองกรณีนี้ต่างกันอย่างไร ไกรธบอกว่า กรณีของรูปถ่ายหรือการที่นาย ก. ให้นาย ข. ดูภาพถ่ายนั้น ไม่ถือว่ามันมีความหมาย_{NN} แต่อย่างใด แต่กรณีหลังที่นาย ก. วาดภาพให้นาย ข. ดู นั้น เขายืนยันว่าการทำเช่นนั้นมีความหมาย_{NN} คือ มีความหมายว่านาย ค. และภรรยาของนาย ข. มีความสัมพันธ์กันลึกซึ้ง อะไรคือความแตกต่างระหว่างกรณี ๒ กรณีนี้

ในกรณีแรก เราไม่อาจถือว่าการที่นาย ก. ให้นาย ข. ดูภาพถ่ายนั้น จะทำให้นาย ข. ตระหนักว่า นาย ก. จงใจที่จะให้เขาเชื่อว่ามิบบางสิ่งผิดปกติเกิดขึ้นกับระหว่างนาย ค. กับภรรยาของเขา แม้จะเป็นไปได้ว่าเมื่อนาย ข. ได้ดูภาพนี้แล้ว เขาอาจสงสัยความซื่อสัตย์ของภรรยา เพราะโกรธคิดว่า ผลอย่างเดียวกันนี้หรือการที่นาย ข. จะสงสัยว่าภรรยาของเขายังซื่อสัตย์กับเขาอยู่หรือไม่อาจเกิดขึ้นได้ด้วยวิธีอื่นที่ไม่ใช่การที่นาย ก. ให้นาย ข. ดูรูปถ่าย เช่น นาย ก. แกล้งทิ้งรูปนั้นไว้ในห้อง ในที่ที่นาย ข. จะเห็นได้ไม่ยาก ให้ดูเหมือนเป็นความบังเอิญไม่ใช่การจงใจ ทั้งที่เขารู้ว่านาย ข. จะเข้ามาในห้องนั้น นี่หมายความว่ากรณีที่นาย ก. เป็นคนให้นาย ข. ดูรูปถ่าย กับการที่เขาแกล้งทิ้งรูปดังกล่าวข้างต้นนี้ไม่ต่างกัน ในแง่ที่นาย ข. จะไม่ตระหนักว่านาย ก. จงใจให้เขาสงสัยความซื่อสัตย์ของภรรยา เพราะเขามาพบรูปนี้โดยบังเอิญ แต่ถ้านาย ก. เขียนรูปภรรยาของเขา กับนาย ค. กำลังแสดงความสนิทสนมกันเป็นพิเศษให้เขาดู นาย ข. จะตระหนักได้ทันทีว่านาย ก. จงใจให้เขาเชื่อว่าภรรยาของเขาและนาย ค. มีความสัมพันธ์พิเศษต่อกัน ฉะนั้น กรณีที่นาย ก. วาดภาพจึงถือว่ามี ความหมาย NN

ตัวอย่างข้างต้นนี้เป็นกรณีเกี่ยวกับการบอกข้อมูล แต่ยังมีกรณีอื่น ๆ อีก เช่น กรณีคำสั่งสมมติมีคนโลกมากคนหนึ่งเดินเข้ามาในห้องที่เรายู่โดยที่เราไม่รู้ตัว และเราต้องการให้เขาออกไปจากห้องโดยเร็ว เราจึงโยนธนบัตรใบละห้าร้อยใบหนึ่งออกไปนอกหน้าต่าง โกรธถามว่า “การกล่าว” หรือการโยนธนบัตรออกไปในที่นี้มีความหมาย NN หรือไม่ เขาคิดว่าไม่มี เพราะการโยนธนบัตรออกไปจากห้อง ไม่ได้ทำให้คนผู้นั้นตระหนักถึงความจงใจของเราที่ต้องการไล่เขาออกไปจากห้อง หรือตระหนักว่ามันเป็นวิธีบอกให้เขารีบออกไป ในทำนองเดียวกันกับกรณีที่นาย ก. ให้นาย ข. ดูรูปถ่ายภรรยาของเขา กับนาย ค. แต่ถ้าเราชี้มือไปที่ประตูหรือผลักเขาไปที่ประตู พฤติกรรมของเราถือได้ว่ามีลักษณะเป็น “คำกล่าว” ที่มีความหมาย NN เพราะในครั้งนั้นเขาจะตระหนักได้ทันทีที่เราจงใจให้เขาออกไปให้พ้นโดยเร็ว เหมือนกับที่เราตระหนักว่าตำรวจต้องการให้เราหยุดรถเมื่อเขายกมือห้ามรถ ไม่ใช่เพียงยืนขวางทางรถเท่านั้น

ความจงใจของผู้พูดที่จะก่อให้เกิดผลข้างต้น คือการตระหนักถึงความจงใจของผู้พูด โกรธเรียกว่าความจงใจขั้นพื้นฐาน และความจงใจนี้เท่านั้นที่โกรธเห็นว่าเกี่ยวข้องกับความหมายของคำ ซึ่งเป็นความหมายที่ไม่ธรรมดา สิ่งที่คนๆ หนึ่งหมายถึงจะต้องอยู่ภายในกรอบของความหมายธรรมชาติซึ่งเป็นที่มาของความหมายที่ไม่ธรรมดา โกรธใช้ความจงใจของบุคคลวิเคราะห์ความหมายของคำว่า “ความหมาย” ในทัศนะของเขา สิ่งที่คนๆ หนึ่งหมายถึงคือสิ่งที่เขาจงใจ ฉะนั้น การกล่าวว่านาย ก. หมายความว่า (ความหมายที่ไม่ธรรมดา) อะไรบางอย่างเมื่อกล่าว x มีค่าเท่ากับการพูดว่า “ก. จงใจให้คำกล่าว x ของเขาก่อให้เกิดผลบางอย่างแก่ผู้ฟัง ซึ่งผลนี้เกิดจากการที่ผู้ฟังได้ตระหนักถึงความจงใจของเขา” *

*Grice, H. “Meaning”, in J. Rosenberg and C. Travis (eds), *Readings in the Philosophy of Language*, p. 442.

ออสติน

นักปรัชญาคนแรกที่ศึกษาเรื่องวัจนกรรมอย่างละเอียดและจริงจังได้แก่ออสติน ออสตินมีความคิดทำนองเดียวกันกับสตรอร์สันในเรื่องความแตกต่างระหว่างประโยคและการใช้ประโยค แต่เขาคิดว่านักปรัชญาส่วนใหญ่ยังเข้าใจผิดที่คิดว่า หน้าทีของประโยคคือเป็นเครื่องมือสร้างข้อความเพื่อใช้ยืนยันความจริงหรือเท็จ มีประโยคมากมายที่มีรูปแบบถูกต้องตามไวยากรณ์ แต่ไม่ได้ถูกใช้ยืนยันความจริงหรือความเท็จ เช่น ประโยคขอร้อง ประโยคคำสั่ง การพูดคือการกระทำ แต่เมื่อมนุษย์กล่าวคำหรือประโยค สิ่งที่เขากะทำไม่ใช่เพียงการพูดเท่านั้น ถ้ามองเห็นสิ่งที่เขากระทำดูเหมือนไม่เกี่ยวกับภาษา และไปกันไม่ได้กับทฤษฎีความหมายของนักปฏิฐานนิยมเชิงตรรกะ ซึ่งเสนอว่าการที่ประโยคหนึ่งจะมีความหมาย เราจำเป็นต้องคิดถึงวิธีที่จะพิสูจน์ยืนยันว่าประโยคนั้นจริงหรือเท็จได้ แต่ออสตินเห็นว่าหลายประโยคที่เราไม่ได้ใช้ยืนยันแต่ใช้แสดงให้รู้ว่าเรากำลังทำอะไร ประโยคทำนองนี้จึงไม่สามารถหาสิ่งใดมายืนยันหรือหักล้างได้ แต่ที่ทำได้ไม่ใช่เพราะมีอุปสรรคขัดขวาง หากเป็นเพราะมันไม่ใช่ประโยคประเภทที่อาจเป็นจริงหรือเท็จได้ ประโยคประเภทนี้เช่น “ฉันสัญญาว่าจะไปหัวหินกับเธอ” หรือ “ฉันขอโทษที่เข้าใจเธอผิด” หรือคู่บ่าวสาวที่กล่าวคำยินยอมต่อหน้าบาทหลวงในพิธีสมรสว่า “ข้าพเจ้ารับเธอ (เขา) เป็นภรรยา (สามี)” เป็นต้น

ในตัวอย่าง “ฉันสัญญาว่าจะไปหัวหินกับเธอ” การบอกว่า “ฉันสัญญา” ไม่ใช่การยืนยันว่าอะไรจริงหรือเท็จ สิ่งทีประโยคนี้นับยืนยันคือยืนยันว่าฉันจะไปหัวหินกับเธอ นี่คือนัยความที่ประโยคยืนยัน คนๆหนึ่งสามารถสัญญาโดยไม่จำเป็นต้องกล่าวคำว่า “สัญญา” ออกมาเสมอไป แต่ถึงเขาจะกล่าวคำว่า “สัญญา” ออกมา ออสตินก็ถือว่านั่นไม่ใช่การบรรยายหรือยืนยันความจริง ความเท็จ ไม่ใช่การยืนยันว่าข้อความ “ฉันสัญญาว่าจะไปหัวหินกับเธอ” เป็นจริงหรือเท็จ แม้ว่า การที่ฉันสัญญาเช่นนั้นเป็นสิ่งที่อาจพิสูจน์ได้ว่าจริงหรือไม่ก็ตาม แต่สิ่งที่ฉันกระทำเมื่อสัญญาก็คือการสัญญาเท่านั้น ซึ่งต่างกับการพูดว่า “ฝนกำลังจะตก” ที่เป็นการยืนยันความจริงบางอย่าง และอาจมีคนถามเพื่อความแน่ใจว่า “คุณรู้ได้อย่างไร” หรือ “อะไรทำให้คุณคิดเช่นนั้น” หรืออาจมีคนเห็นคล้อยตามและเสริมว่า “ฉันก็ว่าอย่างนั้น มันคงจะตกแน่” เป็นต้น อย่างไรก็ตาม คำถามหรือคำพูดเหล่านี้ไม่เหมาะสมที่จะใช้กับการสัญญา เราไม่เคยถามว่า “คุณรู้ได้อย่างไรว่าคุณสัญญา” หรือ “อะไรทำให้คุณคิดว่าคุณสัญญา” หรือ “ฉันก็ว่าอย่างนั้น คุณสัญญา”

ส่วนการสัญญาโดยไม่มีความจริงใจหรือไม่ตั้งใจรักษาสัญญาจะถือว่าเป็นการกระทำด้วยคำพูดหรือไม่ ไม่ เพราะข้อความทำนองนี้ไม่ใช่การยืนยัน และแตกต่างจากการพูดเท็จ เมื่อเรากล่าวเท็จว่า “ฝนกำลังจะตก” โดยทั่วไปมีความหมายว่าฝนไม่ได้กำลังจะตก หรืออย่างน้อยเราก็ไม่ได้เชื่อว่ามันกำลังจะตก แต่ถ้าเราสัญญาถึงแม้จะไม่ตั้งใจรักษาสัญญา เช่น สัญญาว่าจะไป แต่ตั้งใจจะไม่ไป ก็ถือว่าสัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว หรือได้สัญญาไปแล้ว ไม่ว่าจะตั้งใจทำตามสัญญา

หรือไม่ นั่นไม่สำคัญ ดังนั้น ถือว่าการสัญญาเป็นความจริง ไม่ใช่ความเท็จ การที่มีบางสิ่งไม่เป็นไปตามสัญญา สิ่งที่เป็นเท็จก็คือเนื้อความที่สัญญา เช่น สัญญาว่าฉันจะไปหัวหินกับเธอ เนื้อความว่าฉันจะไปหัวหินกับเธอเป็นเท็จ ส่วนฉันเป็นแต่เพียงไม่รักษาสัญญาหรือไม่ได้ทำตามสัญญาเท่านั้น

คำประเภท “สัญญา” “ตั้งชื่อ” “ขอโทษ” เป็นตัวอย่างของคำที่แต่เดิมออสตินเคยเรียกว่า “performatives” คำประเภทนี้ทำหน้าที่แสดงให้เห็นว่าผู้พูด “กำลังทำอะไรมากกว่ากำลังพูดอะไรบางอย่าง”^๒ สมมติเรากล่าวว่า “ฉันขอตั้งชื่อเด็กคนนี้ว่าสุดปรารถนา” ขณะที่พูดประโยคนี้เราไม่ได้กำลังรายงานหรือให้ข้อมูลในการตั้งชื่อ แต่เรากำลังกระทำการตั้งชื่อ เช่นเดียวกันถ้าเรากล่าวว่า “ฉันขอโทษที่ไม่ได้ไปงานแต่งงานของเธอ” เราไม่ได้กำลังบรรยายข้อเท็จจริง แต่เรากำลังกระทำสิ่งหนึ่งที่เราเรียกว่าการขอโทษ ฉะนั้น ออสตินคิดว่าเราสามารถใช้อำนาจกระทำอะไรบางอย่างได้ และการกระทำเป็นหน้าที่ของภาษาอีกหน้าที่หนึ่ง ต่างจากการรายงานหรือบรรยายความจริงความเท็จ หรือบอกเรื่องราวที่เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งคำประเภทหลังนี้เดิมเขาเรียกว่า “constative” เช่น “แดงสอนหนังสือที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” อันที่จริงออสตินเคยให้ข้อสังเกตว่า ถึงแม้การกล่าวประโยคที่มีคำประเภท performative นี้โดยตัวมันเองไม่จริงหรือเท็จ แต่บ่อยครั้งที่มีมันมีนัยบอกให้เราารู้เกี่ยวกับอะไรที่จริงหรือเท็จ เช่น ในการตั้งชื่อ เราต้องยอมรับว่าความจริงที่ประโยคนี้บอกเป็นนัยคือเด็กคนนี้ยังไม่มีชื่อ อย่างไรก็ตาม สิ่งทีคำเหล่านี้บอกเราเป็นนัยกับการใช้ประโยคหนึ่งกล่าวว่าบางสิ่งเป็นความจริงโดยตรงนั้นไม่เหมือนกัน ภายหลังออสตินได้ยกเลิกวิธีแบ่งคำออกเป็น ๒ ประเภทข้างต้น และเสนอให้แบ่งประเภทการกระทำของคำพูดออกเป็น ๓ ระดับแทน โดยใช้ศัพท์ใหม่ที่เข้าใจยากกว่าเดิมคือ *locutionary*, *illocutionary* และ *perlocutionary acts*^๓

๑. locutionary act คือการกล่าวถ้อยคำที่มีความหมาย หมายถึงการกระทำที่ประกอบด้วยการเปล่งเสียงออกมาเป็นคำชนิดต่างๆตามหลักไวยากรณ์ คำเหล่านี้มีเนื้อหาความหมาย (sense) ที่ถูกกำหนดไว้ชัดเจนว่าหมายความว่าอะไร และกล่าวถึงสิ่งใด (reference) ออสตินเห็นว่าเวลาที่เรากล่าวคำ เราสามารถแยกสิ่งที่เรากระทำได้เป็น ๓ อย่างคือ การออกเสียงเป็นคำที่มีอยู่ในไวยากรณ์ของภาษาๆหนึ่ง การใช้คำให้มีเนื้อหาความหมายบางอย่าง และการกล่าวถึงสิ่ง เช่น ประโยค “เขาพูดว่า “แมวนอนอยู่บนเสื่อ”” ซึ่งเป็นการรายงานคำพูดหรือบอกให้รู้ว่าเขาเปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำที่มีหน้าที่ต่างกันไวยากรณ์ และต่างกับประโยค “เขาพูดว่าแมวนอนอยู่บนเสื่อ” ซึ่งเป็นการบอกให้รู้ว่าเขาใช้ถ้อยคำเหล่านี้ให้มีความหมายบางอย่าง และกล่าวถึงบางสิ่ง การกระทำแบบ locutionary มักแสดงออกด้วยประโยคที่ประกอบด้วยคำว่า

^๒Austin, J. “Performative Utterances”, in A. Martinich (ed.), *The Philosophy of Language*, p. 106.

^๓Austin, J. “How to Do Things With Words”, in J. Rosenberg and C. Travis (eds), *Readings in the Philosophy of Language*.

“พูดว่า” “บอกว่” “ถามว่” หรืออยู่ในรูปของประโยคอ้อม (indirect) เช่น “ฉันพูดว่เขาจะไปต่างประเทศ” “เธอบอกฉันว่ตำรวจกำลังมา” “เขาถามฉันว่ภาควิชาปรัชญาอยู่ชั้นไหน”

๒. illocutionary act คือการแสดงเจตนาด้วยถ้อยคำ โดยทั่วไปการกล่าวถ้อยคำที่มีความหมายเป็นการแสดงเจตนาของผู้พูดด้วย เช่น ประโยค “เขาพูดว่แมวนอนอยู่บนเสื่อ” แสดงเจตนาของผู้พูดที่ต้องการยืนยันบางสิ่ง และเจตนานี้อาจแสดงได้ด้วยการกล่าวแต่เพียงว่ “แมวนอนอยู่บนเสื่อ” เท่านั้น การแสดงเจตนาของผู้พูดมีหลายแบบ โดยทั่วไปเรามักจะตัดสินเจตนาของเขาจากถ้อยคำที่เขาใช้ แต่คำที่แสดงเจตนาออกมาอย่างเปิดเผยไม่ใช่สิ่งจำเป็นในประโยค เช่น มีคนตะโกนตรงทางเท้าว่ “เทศกิจมา” ถึงแม้ประโยคนี้จะไม่มีความหมายที่แสดงเจตนาอย่างเปิดเผย แต่เราก็บอกได้จากประโยคนี้ว่ผู้พูดมีเจตนาเตือนพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่ที่วางของขายอยู่บนทางเท้าให้รู้ตัวและหลบไปเสียก่อนที่เทศกิจจะมาถึงจุดนั้น และจับพวกเขาไปปรับ หรือผู้พูดอาจมีเจตนาขู่ไม่ให้พ่อค้าแม่ค้าวางของขายเกะกะทางเดินโดยหลอกว่เทศกิจมาทั้งที่ไม่ได้มาจริง อย่างไรก็ตาม บางครั้งประโยคที่ไม่มีคำแสดงเจตนาของผู้พูดอย่างเปิดเผยอาจทำให้เราบอกเจตนาของผู้กล่าวถ้อยคำนั้นไม่ได้ชัดเจนว่คืออะไร และอาจต้องอาศัยบริบทช่วย

คำที่แสดงเจตนาของผู้พูดอย่างเปิดเผยได้แก่คำกริยา เช่น “ถามคำถาม” “ให้ข้อมูล” “ยืนยัน” “เตือน” “ประกาศเจตนารมณ์” “วิพากษ์วิจารณ์” เป็นต้น คำเหล่านี้มีพลังหรือความสามารถที่จะแสดงเจตนาของผู้พูดได้ ออสตินถือว่าคำเหล่านี้มี “พลังทางวจนกรรม” (illocutionary force) การ “แนะนำ” ว่เป็นสิ่งที่ควรทำ ย่อมแตกต่างกับการ “สั่ง” ให้ทำ หรือ “เตือน” ให้ทำ พลังที่คำเหล่านี้มีนับเป็นสิ่งต่างหากจากเนื้อหาความหมายของคำและสิ่งที่คำบ่งถึง

๓. perlocutionary act หรือวจนผล ถ้อยคำที่ผู้พูดกล่าวหลายครั้งก่อให้เกิดผลต่อความรู้สึกนึกคิดหรือการกระทำของผู้ฟัง ซึ่งอาจเป็นเจตนาของผู้พูดเองที่จงใจให้เกิดผลนั้น วจนผลอาจเกิดขึ้นได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้ถ้อยคำที่แสดงเจตนาของผู้พูดอย่างเปิดเผย เช่น “เขาทำให้ฉันเชื่อว่าปีนี้น้ำจะไม่ท่วมกรุงเทพฯ” หรือ “เขารบกวนสมาธิของฉัน” คำที่แสดงการกระทำที่เป็นวจนผลยังมีอีกมาก เช่น “ยุยง” “หลอกลวง” “ให้ความประทับใจ” “ทำให้หั่น” “โน้มน้าวใจ” “ให้กำลังใจ” “ทำให้หายเครียด” “กระตุ้นความสนใจ” เป็นต้น

เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นว่าการกระทำทั้ง ๓ ประเภทนี้แตกต่างกันอย่างไร ลองดูตัวอย่างต่อไปนี้

(๑) เธอพูดกับฉันว่ “ดีเขาเลย”

(๒) เธอสั่งให้ฉันดีเขา

(๓) เธออยู่ให้ฉันดีเขา

มีข้อสังเกตว่การแสดงเจตนาด้วยถ้อยคำและวจนผลมีลักษณะแตกต่างกันที่สำคัญคือ

๑. วจนผลเป็นการกล่าวถ้อยคำที่จำเป็นต้องมีผลอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาโดยตรงทุกครั้ง ในขณะที่การแสดงเจตนาด้วยถ้อยคำไม่จำเป็นต้องมี เช่น การพูดว่ “ฉันรบกวนสมาธิ” หรือ “โน้มน้าวให้เขาเชื่อ” หรือ “ทำให้เขาลำบากใจ” เป็นการพูดว่สิ่งที่ฉันกระทำมีผลบางอย่างต่อคน

บางคน เช่น ทำให้เขาเสียสมาธิ หรือทำให้เขาค่อยตามความคิดของฉัน แต่การพูดว่า “ฉันตำหนิคนบางคน” ถึงแม้คำกล่าวนี้จะแสดงเจตนาของฉัน แต่ก็ไม่จำเป็นว่ามันจะต้องมีผลอย่างไรก็ตามมา ต่างกับการกล่าวข้างต้น คำเช่น “ประกาศ” “ทำนาย” “รายงาน” “ขอโทษ” ก็ทำนองเดียวกัน เป็นลักษณะของการกระทำด้วยคำพูดที่ไม่จำเป็นต้องสนใจว่ามันจะก่อให้เกิดผลกับใครอย่างไร ถ้าแม้ว่ามันจะทำให้เกิดผลตามมาจริงๆ

๒. การแสดงเจตนาด้วยถ้อยคำสามารถนำไปสู่การกระทำแบบวิจนผลได้ แต่กลับกันไม่ได้ เช่น ฉันอาจขอร้องให้คุณหยิบของบางอย่างให้เพราะต้องการรบกวนสมาธิของคุณ หรือแกล้งให้คุณหงุดหงิดรำคาญใจ หรือรายงานคุณว่าน้ำมันรถหมดเพื่อหลอกคุณ แต่ฉันไม่สามารถแกล้งให้คุณหงุดหงิดเพื่อขอร้องให้คุณหยิบอะไรให้ หรือหลอกคุณว่าน้ำมันรถหมดเพื่อรายงานคุณว่าน้ำมันหมดได้

อัลสตัน (Alston)

เราได้กล่าวมาแล้วว่าอัลสตันคิดว่าทฤษฎีการใช้ ซึ่งวิตเกินสไตน์เป็นผู้ริเริ่มนั้น ไม่ได้อธิบายให้กระจ่างว่า “ใช้” คือใช้อย่างไร เมื่ออัลสตันแบ่งประเภทของการกระทำที่เกิดจากคำพูดเป็น ๓ ประเภท ทำให้อัลสตันเห็นว่าการแสดงเจตนาด้วยถ้อยคำเป็นคำอธิบายที่น่าจะเหมาะกับทฤษฎีนี้ที่สุด เพราะจะช่วยให้เข้าใจคำว่า “การใช้” ได้ชัดเจน ทฤษฎีความหมายที่สำคัญๆในอดีตรวมทั้งทฤษฎีเชิงพฤติกรรมไม่ได้ให้ความสนใจกับสิ่งที่ผู้พูดกระทำเมื่อเขาใช้ภาษา นักทฤษฎีเชิงพฤติกรรมส่วนใหญ่พูดถึงความหมายในรูปของการตอบสนองที่ผู้ฟังมีต่อคำหรือข้อความเท่านั้น และถ้าจะกล่าวถึงผู้พูด เขาก็จะกล่าวถึงเฉพาะสถานการณ์ที่ผู้พูดเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องมากกว่าที่จะกล่าวถึงสิ่งที่ผู้พูดกระทำในสถานการณ์นั้นๆ ซึ่งอัลสตันเห็นว่าเป็นความเข้าใจผิดเพราะไม่ว่าผู้ฟังจะตอบสนองต่อสิ่งที่เขาได้ยินหรือไม่ ความจริงที่ปฏิเสธไม่ได้ก็คือผู้พูดได้กระทำอะไรบางอย่างซึ่งทำให้การสื่อสารเกิดขึ้นได้ ถ้าเรายึดความจริงข้อนี้เป็นหลักเบื้องต้น คือให้ความหมายของคำหรือข้อความเป็นสิ่งที่เหมาะสมในสังคมภาษา กระทำ สิ่งที่เราควรพิจารณาก็คือกิจกรรมของผู้พูดเท่านั้น ไม่ใช่ใช้อย่างอื่น การที่นักทฤษฎีส่วนใหญ่ไม่สนใจเรื่องนี้อาจเป็นเพราะเขาคิดว่ากิจกรรมอย่างเดียวที่ผู้พูดกระทำคือการสร้างข้อความเท่านั้น ไม่มีสิ่งอื่น ดังนั้น สิ่งที่จะทำให้ข้อความมีความหมายจึงต้องเป็นสิ่งที่ไม่ใช่ข้อความที่ผู้พูดสร้าง มิฉะนั้นเขาจะไม่สามารถอธิบายว่าข้อความเดียวกันจะมีความหมายแตกต่างกันในเวลาและสถานการณ์ที่ต่างกันได้อย่างไร เขาจึงไม่สนใจกิจกรรมที่ผู้พูดกระทำ เพราะไม่คิดว่ามันสามารถตอบคำถามเรื่องความหมายได้

อัลสตันเสนอว่าการพูดถึงความหมายของคำๆหนึ่ง คือการแสดงให้เห็นว่ามีคำอีกคำหนึ่งถูกใช้ในลักษณะเดียวกันกับคำนี้ สมมติเราเรียกคำ ๒ คำว่า ค_๑ และ ค_๒ เราอาจเขียนนิยามความหมายของคำได้ดังนี้

“ค_๑ หมายความว่า ค_๒ มีความหมายเท่ากับ ค_๑ กับ ค_๒ ถูกใช้อย่างเดียวกัน”

ปัญหาคือการที่คำ ๒ คำถูกใช้อย่างเดียวกันหมายความว่าอะไร เราอาจลองพิจารณาว่าเมื่อผู้พูดกล่าวประโยคหนึ่ง อะไรคือสิ่งที่ผู้พูดกระทำที่ถือว่าเกี่ยวข้องกับความหมายบ้าง สิ่งที่เห็นชัดก็คือเขาเปล่งเสียงเป็นถ้อยคำออกมา ถ้าผู้พูดกล่าวประโยค ๒ ประโยคที่ประกอบด้วยคำที่แตกต่างกัน ถ้อยคำที่เปล่งออกมาก็จะต้องต่างกัน ถ้าเป็นเช่นนั้น การเปล่งถ้อยคำก็ไม่น่าจะนับเป็นสิ่งที่ทำให้ประโยค ๒ ประโยคมีความหมายอย่างเดียวกัน ถ้าเราลองพิจารณาประโยคที่มีความหมายเดียวกันเช่น “What time is it?” และ “นี่เวลาเท่าไร” จะเห็นว่าสิ่งที่ทำให้ประโยค ๒ ประโยคนี้มีความหมายเดียวกันน่าจะอยู่ที่ข้อเท็จจริงที่ว่าเราสามารถชี้ประโยคทั้งคู่นี้ตามเรื่องเดียวกัน หรือใช้กระทำสิ่งเดียวกัน ดังนั้น สิ่งที่ผู้พูดกระทำที่เกี่ยวข้องกับความหมายจึงน่าจะเป็นการใช้ประโยคที่มีความหมายเดียวกันกระทำกิจกรรมทางภาษาอย่างเดียวกัน

อัลสตันแบ่งประเภทกิจกรรมทางภาษาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยคเป็น ๓ ระดับ เหมือนกับที่ออสตินแบ่งประเภทการกระทำของคำพูด คือ การกล่าวถ้อยคำที่มีความหมาย การแสดงเจตนาด้วยถ้อยคำ และวจนผล แต่การนิยามประโยค ๒ ประโยค สมมติเรียก ป_๑ กับ ป_๒ ว่ามีความหมายเดียวกันโดยอาศัยวจนผล หรือศักยภาพทางวจนผลอย่างเดียวกันนั้น เขาคิดว่ายังไม่เพียงพอ ถ้าประโยค ๒ ประโยคจะมีความหมายเดียวกัน มันจำเป็นต้องมีการแสดงเจตนาด้วยถ้อยคำหรือศักยภาพของการแสดงเจตนาด้วยถ้อยคำอย่างเดียวกันด้วย เช่น การพูดว่า “คุณหยิบน้ำตาลถึงไหมคะ” และ “ช่วยส่งน้ำตาลให้หน่อยคะ” หรือ “นี่คือคุกกี้ของฉัน” และ “นี่คือแม่ของคุณพ่อของฉัน” โดยทั่วไปประโยคแต่ละคู่นี้มีความหมายเดียวกัน เพราะเราใช้ประโยคคู่แรกสำหรับการขอร้องเหมือนกัน และใช้ประโยคคู่หลังบอกข้อมูลเดียวกันว่าบุคคลนี้เป็นใคร อัลสตันจึงนิยามความหมายของประโยคให้ชัดขึ้นเป็น

“ป_๑ หมายความว่า ป_๒ มีความหมายเท่ากับ ป_๑ และ ป_๒ มีศักยภาพของการแสดงเจตนาด้วยถ้อยคำอย่างเดียวกัน”^๔

เราอาจใช้คำนิยามความหมายของประโยคข้างต้นนี้ไปหาคำตอบเกี่ยวกับหน่วยภาษาอื่นๆ ที่เป็นส่วนประกอบของประโยคได้ จะขอใช้คำว่า “คำ” เรียกองค์ประกอบทุกชนิดที่มีความหมายในประโยคเพื่อความสะดวก เมื่อคำๆ หนึ่งอยู่ของมันโดดๆ ตามลำพัง มันไม่ได้ใช้แสดงเจตนาของผู้พูด แต่เมื่อใดที่คำเดียวกันนี้เป็นส่วนหนึ่งของประโยค ถ้าเราตัดมันออกจากประโยคหรือนำคำอื่นที่ไม่ได้มีความหมายอย่างเดียวกันมาแทนที่มัน เราจะได้ประโยคที่มีความหมายเปลี่ยนไป เช่น ถ้าเราเปลี่ยนจากการพูดว่า “ช่วยส่งน้ำปลาให้หน่อย” เป็น “ช่วยส่งน้ำตาลให้หน่อย” หรือ “ช่วยเก็บน้ำตาลให้หน่อย” ก็จะเห็นได้ว่าเราไม่ได้ขอร้องเรื่องเดียวกัน และถ้าเราเปลี่ยนคำพูดเป็น “นี่น้ำตาลคะ” มันก็จะไม่ใช่การขอร้อง ด้วยเหตุนี้ ถ้าเราจะคิดว่าคำแต่ละคำในประโยคมีความเกี่ยวข้องกับศักยภาพของประโยคในการแสดงเจตนาด้วยถ้อยคำทั้งสิ้นก็น่าจะมีเหตุผลดี อัลสตันจึงสรุปว่าคำ ๒ คำมีความหมายอย่างเดียวกันก็ต่อเมื่อมันทำให้ประโยคที่มีมัน

^๔Alston, W. *Philosophy of Language*. p. 36.

เป็นส่วนประกอบมีศักยภาพที่จะแสดงเจตนาด้วยถ้อยคำอย่างเดียวกัน หรือไม่ทำให้ศักยภาพดังกล่าวของประโยคเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเท่านั้น

วิธีที่จะทดสอบว่าคำ ๒ คำมีศักยภาพที่จะแสดงเจตนาด้วยถ้อยคำอย่างเดียวกันหรือไม่ อาจทำได้โดยพิจารณาว่าเมื่อเราใช้คำหนึ่งแทนที่อีกคำหนึ่งในประโยคแล้ว ประโยคมีการเปลี่ยนแปลงศักยภาพดังกล่าวหรือไม่ เช่นคำว่า “ผลัดวันประกันพรุ่ง” และ “เลื่อนออกไปเป็นพรุ่งนี้ค่อยทำ” คำ ๒ คำนี้มีความหมายเดียวกัน เพราะมันทำให้ประโยคมีศักยภาพในการแสดงเจตนาด้วยถ้อยคำอย่างเดียวกัน เราสามารถใส่ประโยค “คุณเป็นคนชอบผลัดวันประกันพรุ่ง” และ “คุณเป็นคนชอบเลื่อนออกไปเป็นพรุ่งนี้ค่อยทำ” เป็นการบ่นแถมตำหนิได้เหมือนกัน หรืออาจใช้ “ฉันไม่เคยผลัดวันประกันพรุ่ง” เป็นการรอดอ้างได้เหมือนกับที่ใช้ “ฉันไม่เคยเลื่อนออกไปเป็นพรุ่งนี้ค่อยทำ” หรือ “อย่าผลัดวันประกันพรุ่ง” และ “อย่าเลื่อนออกไปเป็นพรุ่งนี้ค่อยทำ” ก็อาจใช้เป็นการเตือนแถมสั่งอย่างเดียวกันได้ เป็นต้น ดังนั้น ตามความคิดนี้ คำนิยามความหมายของคำอาจเขียนใหม่ให้ชัดเจนได้ดังนี้

“ค_๑ หมายความว่า ค_๒ มีความหมายเท่ากับ ค_๑ และ ค_๒ สามารถแทนที่กันในประโยคต่างๆ ได้โดยไม่ทำให้ศักยภาพในการแสดงเจตนาด้วยถ้อยคำของประโยคนั้นๆ เปลี่ยนแปลง”^๔

มีข้อสังเกตที่สำคัญประการหนึ่ง เท่าที่ผ่านมาเราทำเหมือนกับว่าคำแต่ละคำ (ประโยค) มีเพียงความหมายเดียว ทั้งที่จริงๆ แล้วหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ บางครั้งเราจะเห็นว่าประโยค “คุณหยิบน้ำตาลถึงไหม” อาจมีความหมายว่า “ช่วยส่งน้ำตาลให้หน่อย” แต่บางทีมันก็อาจมีความหมายว่า “คุณเอื้อมมือหยิบน้ำตาลถึงหรือไม่” ตามความหมายของรูปคำที่ปรากฏ หรือคำว่า “วิ่ง” อาจมีความหมายได้หลายอย่าง เช่น ไปอย่างรวดเร็ว หนีไป ไล่ตาม แทง(การพนัน) ดีสนิทกับผู้มีอำนาจให้คุณให้โทษเพื่อผลประโยชน์ ถ้าเมื่อใดคำมีความหมายมากกว่าหนึ่ง และความหมายเหล่านั้นแตกต่างกัน อัลสตันเสนอว่าให้เราถือความหมายที่เด่นที่สุดของคำนั้นเป็นคำนิยามเมื่อนิยามว่า “ค_๑ คือ ค_๒” เช่น ความหมายของคำว่า “วิ่ง” หมายความว่า ไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้น คำนิยามความหมายของคำก็จะแคบเข้ามาจาก “ค_๑ คือ ค_๒” เป็น

“ความหมายหนึ่งของ ค_๑ คือ ค_๒ มีความหมายเท่ากับ บางครั้ง ค_๑ ถูกใช้ในความหมายเดียวกับที่ ค_๒ ถูกใช้โดยปกติ”

ค_๑ ต้องถูกใช้โดย “ปกติ” ไม่ใช่ “บางครั้ง” เพราะถ้า ค_๑ ถูกใช้บางครั้ง เราไม่อาจแน่ใจได้ว่าคำทั้งสองถูกใช้ในความหมายเดียวกัน และการที่กำหนดว่า ค_๑ ถูกใช้โดยปกติ ส่วน ค_๒ ถูกใช้บางครั้ง (ไม่ใช่โดยปกติ) อย่างเดียวกับที่ ค_๒ ถูกใช้โดยปกติ คือการบอกว่าเราสามารถใส่ ค_๑ แทน ค_๒ ได้ในเกือบทุกประโยคที่มี ค_๒ แต่จะกลับกันไม่ได้ เช่น เราพูดได้ว่าความหมายหนึ่งของ “case” คือ *example* เพราะนี่เป็นความหมายโดยปกติของคำว่า “example” ที่ถูกใช้เด่น

^๔Ibid., p. 37.

กว่าความหมายอื่น แต่เราไม่อาจพูดกลับกันว่าความหมายหนึ่งของ “example” คือ case เพราะ “case” มีความหมายอื่นโดยปกติที่เด่นชัดกว่า เช่น box

ดังนั้น เมื่อรวมคำนิยามนี้เข้ากับนิยามของประโยคแล้ว เราจะได้นิยามต่อไปนี้

“ความหมายหนึ่งของ ค_๑ คือ ค_๒ มีความหมายเท่ากับ เกือบทุกประโยคที่มี ค_๒ ปรากฏ เราสามารถใช้ ค_๑ แทนได้โดยไม่ทำให้ศักยภาพในการแสดงเจตนา ด้วยถ้อยคำของประโยคเปลี่ยนไป”

ขอให้สังเกตว่าการพูดถึงความหมายของคำและความหมายของประโยคข้างต้นนี้แตกต่างกัน ในเรื่องของคำ เรามักบอกแต่เพียงว่าคำ ๒ คำถูกใช้อย่างเดียวกันหมายความว่าอะไร แต่ไม่ได้บอกชัดเจนว่าลักษณะที่คำ ๒ คำถูกใช้อย่างเดียวกันนั้นเป็นอย่างไร บอกแต่เพียงว่ามันถูกใช้อย่างเดียวกันเมื่อเราสามารถใช้มันแทนที่กันได้ โดยไม่ได้บอกว่าแทนที่กันในลักษณะใด นั่นคือบอกแต่เกณฑ์กว้างๆเท่านั้น แต่เมื่อกล่าวถึงประโยค เราให้ทั้งเกณฑ์ความหมายของประโยค และบอกลักษณะการใช้ประโยคว่าใช้อย่างไรด้วย คือ ประโยค ๒ ประโยคถูกใช้อย่างเดียวกันก็ต่อเมื่อมันมีศักยภาพในการแสดงเจตนาด้วยถ้อยคำเหมือนกัน จากลักษณะดังกล่าว ทำให้เราบอกเกณฑ์ตัดสินความหมายของประโยคได้ คือ ความหมายของประโยคหนึ่งมีค่าเท่ากับศักยภาพทางวจนกรรมของประโยค ดังนั้น การรู้ว่าประโยคหนึ่งหมายความว่าอะไรก็คือการรู้ว่าอะไรคือศักยภาพทางวจนกรรมของประโยคในทางปฏิบัติ หรือการใช้ประโยคเป็น หรือพร้อมที่จะใช้ ประโยคแสดงหรือไม่แสดงวจนกรรมบางอย่าง และรู้ว่าเมื่อใดใช้ผิด โดยไม่จำเป็นต้องรู้ว่าอะไรคือศักยภาพทางวจนกรรมของประโยคในทางทฤษฎี แต่ในเรื่องความหมายของคำไม่เหมือนกัน การบอกว่าคำ ๒ คำถูกใช้อย่างเดียวกันยังไม่เพียงพอที่จะบอกว่าอะไรคือความหมายของคำได้ เพราะการบอกว่าคำหนึ่งมีความหมาย ไม่จำเป็นว่ามันต้องถูกใช้อย่างเดียวกันกับคำอื่น มีคำหลายคำที่มีความหมายแต่เราไม่สามารถหาคำที่พ้องความหมายกับมันได้ เช่น คำว่า “จะ” “หรือ” และแม้แต่คำที่เราหาคำพ้องความหมายได้ เราก็อาจรู้ความหมายของมันได้โดยไม่จำเป็นต้องรู้ว่าคำใดพ้องความหมายกับมัน ดังนั้น อัลสตันจึงยังไม่ประสบความสำเร็จในการวิเคราะห์ความหมายของคำ

อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่ากรณีที่อัลสตันเสนอการวิเคราะห์ประโยคและคำในรูปของศักยภาพทางวจนกรรม นับเป็นการพัฒนาแนวคิดให้กับปรัชญาภาษา เพราะทำให้เข้าใจชัดเจนขึ้นว่า เมื่อบอกว่าความหมายเป็นเรื่องของการใช้ภาษาของผู้พูดนั้น “ใช้” ในที่นี้มีลักษณะอย่างไร ถ้าการวิเคราะห์ของอัลสตันถูกต้อง วจนกรรมก็จะกลายเป็นมโนทัศน์พื้นฐานที่สำคัญของอรรถศาสตร์และปรัชญาภาษา

แต่เท่าที่กล่าวมาเรายังไม่รู้จักมโนทัศน์ “วจนกรรม” ในทางทฤษฎีมากนัก ในทางปฏิบัติเรารู้จักคำมากมายที่ใช้แสดงวจนกรรม และสามารถบอกได้ไม่ยากว่าเป็นวจนกรรมแบบใด เช่น สัญญา ขอร้อง เตือน ฯลฯ หรือเป็นวจนกรรมประเภทเดียวกันหรือไม่ แต่วจนกรรมบางประเภทยังแบ่งออกเป็นประเภทย่อยๆได้อีก เช่น การขอร้อง ก็มีความแตกต่างระหว่างการขอร้อง

ให้คนบางคนเปิดประตูบานหนึ่ง กับการขอร้องให้เปิดประตูบานนี้ หรือเจาะจงขอร้องคนบางคน ให้เปิดประตูบานนี้ ถ้าวัจนกรรมเป็นมโนทัศน์หลักในการวิเคราะห์เรื่องความหมาย ความเหมือน และความต่างของวัจนกรรมย่อยๆ เหล่านี้ก็เป็นสิ่งที่เราต้องหาคำตอบด้วย นั่นหมายความว่าเราต้องมีเกณฑ์ที่จะกำหนดประเภทของวัจนกรรมแต่ละชนิดได้ เช่น ถ้าเรากำลังหาคำนิยามของคำว่า “รู้” เราต้องพิจารณาว่าคำนี้มีความหมายหรือศักยภาพทางวัจนกรรมอย่างเดียวกันกับคำนิยามที่ให้หรือไม่ สมมตินิยาม “รู้” ว่า “เชื่อ มีเหตุผลสนับสนุนความเชื่อเพียงพอ และมีข้อเท็จจริงเกิดขึ้นตรงกับความเชื่อ” แต่การที่เราจะรู้ว่าคำที่เราต้องการนิยามกับคำนิยามของมันมีศักยภาพทางวัจนกรรมเหมือนกันหรือไม่ เราจำเป็นต้องรู้ก่อนว่าอะไรคือศักยภาพทางวัจนกรรมของคำว่า “รู้” นั่นคือ ต้องวิเคราะห์ลักษณะของวัจนกรรม “รู้” อัลสตันได้ลองเสนอการวิเคราะห์วัจนกรรม “การขอร้องให้คนบางคนเปิดประตูบานหนึ่งให้” เพื่อเป็นแบบอย่างสำหรับการวิเคราะห์วัจนกรรมอื่นๆ ต่อไป

ในการวิเคราะห์วัจนกรรม อัลสตันเปรียบเทียบกิจกรรมทางภาษากับสิ่งที่ไม่ใช่กิจกรรมทางภาษา คือการเล่นเกม ความคิดเรื่องการเปรียบเทียบภาษากับเกมนี้ เขาน่าจะได้รับมาจากแนวคิดของวิตต์เกนสไตน์ เขาถามว่าในการเล่นเทนนิส การกระทำอย่างไรจึงจะเรียกว่าการเสิร์ฟ มันเป็นการเคลื่อนไหวร่างกายใช่หรือไม่ ถ้าสมมติขณะนี้เรากำลังยืนอยู่หลังเส้นท้ายคอร์ต และยกไม้เทนนิสขึ้นทำท่าเหมือนกับจะตีลูกให้ไปตกในคอร์ตของฝ่ายตรงข้าม แต่ไม่ได้ตี นี่จะถือว่าเป็นการเสิร์ฟหรือไม่ ไม่ มันไม่ใช่การเสิร์ฟจริง เป็นเพียงการซ้อมทำเสิร์ฟเท่านั้น ถ้าเช่นนั้น การเสิร์ฟต้องไม่ใช่การเคลื่อนไหวร่างกายเท่านั้น แล้วผลที่ตามมาเมื่อเสิร์ฟแล้วเล่า จะถือว่าเป็นตัวกำหนดว่านี่คือการเสิร์ฟได้หรือไม่ อัลสตันคิดว่าวัจนผลไม่ใช่ตัวชี้ว่าเป็นการเสิร์ฟ ไม่ว่าจะการเสิร์ฟนั้นจะมีผลทำให้คู่ต่อสู้หมดกำลังใจ ประมาท หรือเบื่อหน่ายก็ตาม ถ้าเช่นนั้นอะไรคือการเสิร์ฟจริง สมมติเราได้ซ้อมทำเสิร์ฟหลายครั้งแล้ว และครั้งนี้บอกกับคู่เล่นว่า “คราวนี้จะเสิร์ฟจริงแล้วนะ” และเราก็เสิร์ฟ อะไรคือสิ่งที่เปลี่ยนไปบ้าง สิ่งที่เปลี่ยนไปในที่นี้คือความพร้อมของผู้เล่นต่อการปฏิบัติตามกฎกติกาการเล่นเทนนิส ฉะนั้น การเสิร์ฟจะเป็นการเสิร์ฟจริงก็ต่อเมื่อเรารู้เงื่อนไขกติกาของการเสิร์ฟและพร้อมที่จะรับการตัดสินตามเงื่อนไขและกติกานั้น เช่น ห้ามเหยียบเส้นท้ายคอร์ต ห้ามยืนผิดคอร์ต ห้ามเสิร์ฟผิดคอร์ต หรือห้ามไม่ให้ทำข้างใดข้างหนึ่งของผู้เล่น และพื้นหน้าเส้นท้ายคอร์ตก่อนที่ไม้เทนนิสจะสัมผัสลูก และยอมรับคำตัดสินของกรรมการให้ฟาวล์ หรือตัดคะแนน ฯลฯ เป็นต้น

ดังนั้น วัจนกรรมก็เหมือนกับเกมส์ เราต้องยอมรับเงื่อนไขบางอย่างที่เป็นตัวกำหนดว่าเรากำลังกระทำวัจนกรรมชนิดนั้น เช่น การที่เราจะถือว่าคนๆหนึ่ง “ขอร้องให้ใครบางคนเปิดประตูบานหนึ่ง” นอกจากผู้พูดจำเป็นต้องกล่าวประโยคให้เหมาะสมกับสถานการณ์แล้ว อัลสตันคิดว่าผู้พูดยังต้องยอมรับว่าเงื่อนไขบางอย่างที่กำหนดว่าสิ่งที่เขากำลังกระทำคือการขอร้องเงื่อนไขเหล่านี้ได้แก่

๑. มีประตูบานหนึ่งถูกกล่าวถึงในบริบทนี้

๒. ประตูบานนั้นปิดอยู่
๓. ผู้ฟังสามารถเปิดประตูบานนั้นได้
๔. ผู้พูดขอให้ผู้ฟังเปิดประตูบานนั้น

ความหมายเป็นเรื่องของศักยภาพทางวจนกรรม และลักษณะสำคัญของวจนกรรมออกไปจากการกล่าวประโยคที่เหมาะสมกับวจนกรรมประเภทนั้นแล้ว ยังเป็นเรื่องความรับผิดชอบของผู้พูดที่มีต่อเงื่อนไขเหล่านี้ ไม่ได้อยู่ที่ว่าเงื่อนไขจริงหรือไม่ หรือผู้พูดเชื่อว่ามีเกิดขึ้นจริงหรือไม่ ตัวอย่างการวิเคราะห์หวัจนกรรมที่เป็นการขอร้องให้คนบางคนเปิดประตูบานหนึ่งให้เป็นวิธีที่อาจจะช่วยให้เรากำหนดรูปแบบการวิเคราะห์หวัจนกรรมทุกประเภทได้ โดยพิจารณาว่ามีเงื่อนไขใดบ้างที่จำเป็น ซึ่งถ้าขาดมันแล้วผู้พูดต้องยอมรับว่าเป็นไปไม่ได้ที่เขาจะแสดงวจนกรรมนั้น ณ เวลานั้น และจะไม่มีใครพูดว่าเขากำลังแสดงวจนกรรมนั้น ความเป็นไปไม่ได้ที่ว่านี้ต้องเป็นความเป็นไปไม่ได้ทางตรรกะ ไม่ใช่ทางจิตวิทยา

ถ้าพิจารณาเงื่อนไขข้างต้น จะเห็นว่าเงื่อนไขเหล่านี้เป็นเงื่อนไขจำเป็นของการขอร้องให้เปิดประตูบานหนึ่งทั้งสิ้น ถ้าขาดเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งแล้วจะทำให้การขอร้องเป็นไปไม่ได้ในทางตรรกะ เพราะจะต้องมีสิ่งผิดปกติเกิดขึ้นกับการขอร้องครั้งนั้น คือ ถ้าขาดเงื่อนไขข้อหนึ่งหรือข้อสอง ก็จะไม่มีการขอร้องให้ใครเปิดตามคำขอร้องนี้ ถ้าขาดเงื่อนไขที่สาม การขอร้องให้คนบางคนเปิดประตูให้ก็ไม่มี ความหมาย และถ้าขาดข้อสี่ มันก็จะไม่เป็นการขอร้อง ความจำเป็นของเงื่อนไขข้อนี้ต่างกับการที่ประตูปิดอยู่เป็นเงื่อนไขจำเป็นของการเปิดประตู คือ ถ้าประตูเปิดอยู่แล้ว การที่เราจะเปิดมันยอมเป็นไปไม่ได้ในเชิงตรรกะ แต่เรายังขอร้องให้คนเปิดประตูบานนั้นให้ได้ เพราะเราอาจเข้าใจผิดคิดว่ามันยังปิดอยู่ ฉะนั้น ก็ยังถือได้ว่ามันเป็นการขอร้อง แม้จะเกิดจากความเข้าใจผิด แต่ถ้าผู้พูดรู้ว่าประตูบานนั้นเปิดอยู่ ก็เป็นไปไม่ได้ที่เขาจะขอร้องให้เปิดประตู เพราะเท่ากับผู้พูดไม่ยอมรับกติกาที่เป็นเงื่อนไขของการขอร้องให้คนบางคนเปิดประตูบานหนึ่งให้ ฉะนั้น ถ้าผู้พูดบอกว่าเขารู้ว่าประตูบานนั้นเปิดอยู่แล้วแต่ขอร้องให้คุณเปิดให้ ก็ต้องถือว่าเขาไม่ได้กำลังขอร้องให้คุณเปิดประตูให้แต่อย่างใด

นี่หมายความว่ากิจกรรมทางภาษาต้องขึ้นกับกฎเกณฑ์ และกฎเกณฑ์เหล่านี้บางกรณีดูเหมือนไม่เกี่ยวข้องกับ ความหมาย บางกรณีอาจเกี่ยวข้องไม่มากนัก การแสดงออกด้วยภาษาเป็นรูปแบบหนึ่งของพฤติกรรม จึงต้องขึ้นกับกฎศีลธรรมและกฎเกณฑ์ทางสังคมด้วย แต่ไม่ได้หมายความว่าเราจะใช้มารยาททางสังคมเป็นตัวกำหนดความหมายของประโยคที่เราพูด เช่น เพื่อนร่วมงานของเราเชิญเราไปรับประทานอาหารที่บ้านของเขา และถามว่าอาหารถูกปากเราหรือไม่ เราทานได้หรือไม่ เราคงไม่เสียมารยาทตอบว่า “อาหารวันนี้จิตสันทิไม่มีรสชาติเลย” (สมมติว่ารสชาติอาหารเป็นเช่นนั้นจริง) แต่การเสียมารยาทก็ไม่มีผลต่อความหมายของประโยค สิ่งที่เกี่ยวข้องกับความหมายมากกว่าเรื่องมารยาททางสังคม หรือกาลเทศะ ได้แก่ “พลังทางอารมณ์” ที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งทำให้คำ ๒ คำที่ดูเหมือนพ้องความหมายกันทุกอย่างมีบางสิ่งแตกต่างกัน เช่น “นกสองหัว” และ “สายของตำรวจ” คำแรกมีศักยภาพทางวจนกรรมที่ผู้พูดจะต้องยอมรับ

ตามเงื่อนไขของคำนี้ คือ คนทั่วไปจะเกิดความรู้สึกไม่ดีกับผู้ที่ถูกเรียกว่านกสองหัว ในขณะที่เขาไม่ต้องรับผิดชอบกับความรู้สึกนี้เมื่อใช้คำว่า “สายของตำรวจ” ถึงแม้คำหลังจะมีวจนผลต่างจากคำแรกก็ตาม แต่วจนผลไม่ใช่ตัวตัดสินความหมายของคำ ศักยภาพทางวจนกรรมเท่านั้นที่สำคัญ ฉะนั้น สิ่งที่สำคัญสำหรับการวิเคราะห์เรื่องความหมายของประโยคและคำจึงเป็นเรื่องของการวิเคราะห์หาเงื่อนไขของวจนกรรมแต่ละชนิด หรือของวจนกรรมทั่วไป

เซอร์ล

เซอร์ลเป็นนักคิดอีกคนหนึ่งที่น่าสนใจเรื่องวจนกรรมและการแบ่งประเภทการกระทำด้วยคำพูดของออสติน เขาได้นำความคิดของออสตินมาปรับปรุง และเสนอทฤษฎีวจนกรรมที่มีความชัดเจนกว่าของออสติน รวมทั้งเสนอการวิเคราะห์โครงสร้างการกระทำที่เป็นวจนกรรมที่มีลักษณะสากลครอบคลุมได้กว้างกว่าที่ออสตินพยายามทำมาแล้ว ในบทความชื่อ “What is a Speech Act?” เซอร์ลได้เสนอการวิเคราะห์ที่อาจกล่าวได้ว่าถูกนำมาใช้เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับเรื่องวจนกรรมในปัจจุบัน เขากล่าวว่าชื่อของบทความนี้มีความหมายเดียวกันกับ “What is an Illocutionary Act?” แต่ที่เขาเลือกใช้คำว่า “speech act” เพราะคำนี้จะทำให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายของมันได้ง่ายกว่าคำ “illocutionary act” ที่เป็นศัพท์ของออสติน ซึ่งเข้าใจยากและให้นิยามได้ยาก คำว่า “speech act” แปลตรงตัวว่า “วจนกรรม” เป็นการกระทำด้วยคำพูด หรือการกระทำด้วยภาษา (language acts) เซอร์ลถือว่าหน่วยย่อยของการสื่อสารที่ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือคือวจนกรรม ไม่ใช่คำ หรือประโยค หรือสัญลักษณ์ใดๆอย่างที่เคยเข้าใจกันมาก่อน ดังนั้น วจนกรรมจึงเป็นแก่นของการสื่อสารด้วยภาษา

ลองดูตัวอย่างวจนกรรมแบบต่างๆ เช่น

- (๑) นิดจะออกไปจากห้องหรือเปล่า?
- (๒) นิดกำลังจะออกไปจากห้อง
- (๓) นิด! ออกไปจากห้อง
- (๔) ฉันอยากให้นิดออกไปจากห้อง

ถึงแม้ประโยคทั้ง ๔ นี้จะเป็นวจนกรรมต่างชนิดกัน ได้แก่ ถาม ยืนยันเกี่ยวกับอนาคตสิ่ง และแสดงความปรารถนา ตามลำดับ แต่ทั้งสี่มีลักษณะบางอย่างร่วมกัน คือผู้พูดบ่งถึงคนๆ เดียวกันทุกประโยคอย่างเจาะจง คือ นิด และกล่าวถึงการออกไปจากห้องของนิดเหมือนกันทุกประโยค ซึ่งอาจถือเป็นบทขยายเกี่ยวกับคนที่ผู้พูดกล่าวถึง ดังนั้น การกระทำที่เป็นวจนกรรมทั้ง ๔ แม้จะแตกต่างกัน แต่อย่างน้อยที่สุดทุกประโยคก็มีการกระทำที่ไม่ใช่วจนกรรม (non-illocutionary acts) บางอย่างร่วมกัน นั่นคือ การบ่งถึงสิ่งและการให้บทขยายแก่สิ่งนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าทุกประโยคมีเนื้อหาสาระร่วมกัน ซึ่งเนื้อหานี้อาจแสดงออกด้วยประโยคๆ เดียวกันคือ “นิดออกไปจากห้อง” ถ้าเราลองเขียนประโยคทั้ง ๔ นี้ใหม่ให้อยู่ในรูปประโยคที่แสดงเนื้อหา

เดียวกันชัดเจน และไม่ถือว่าเป็นการบิดเบือนความหมายเดิมของประโยค เราจะได้ประโยคความซ้อนที่มีประโยค “นิตออกไปจากห้อง” เป็นอนุประโยค ดังนี้

- (๑)ก ฉันถามว่านิตจะออกไปจากห้องหรือไม่
- (๒)ก ฉันยืนยันว่านิตกำลังจะออกไปจากห้อง
- (๓)ก ฉันสั่งให้นิตออกไปจากห้อง
- (๔)ก ฉันอยากให้นิตออกไปจากห้อง (ประโยคนี้นี้เขียนเหมือนเดิม)

จะเห็นว่าตั้งแต่ (๑)-(๔) ผู้พูดแสดงเนื้อความเดียวกันคือ นิตออกไปจากห้อง เซอร์ลไม่ได้บอกว่าประโยคแสดงเนื้อความ เขาไม่คิดว่าประโยคทำสิ่งนี้ได้ เขาแยกความแตกต่างระหว่างเนื้อความและการยืนยันเนื้อความ ถึงแม้ (๑)-(๔) จะกล่าวเนื้อความเดียวกัน แต่ (๒) เท่านั้นที่ยืนยันเนื้อความนี้ การยืนยันเป็นวัจนกรรมชนิดหนึ่ง ดังนั้น มันจึงเป็นการกระทำ (ด้วยคำพูด) แต่เนื้อความไม่ใช้การกระทำ ประโยคแต่ละประโยคข้างต้นแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนคือ ส่วนที่เป็นเนื้อหาของวัจนกรรมที่อยู่ในรูปของประโยค (propositional content) ซึ่งเซอร์ลเรียกว่า “เนื้อความ” และส่วนที่บอกให้รู้ว่าผู้พูดใช้เนื้อความนี้แสดงวัจนกรรมชนิดใด ส่วนที่สองนี้อาจเรียกว่า “พลังทางวัจนกรรม” (illocutionary force) หรือศักยภาพทางวัจนกรรม ส่วนนี้ไม่จำเป็นต้องมีคำที่ทำหน้าที่แสดงประเภทของวัจนกรรมเช่น “ถาม” “ขอโทษ” “เตือน” ด้วยเสมอไป เพราะเราสามารถรู้ได้จากบริบทว่า ประโยคนั้นมีพลังทางวัจนกรรมแบบใด ออสตินเองก็เคยกล่าวทำนองเดียวกันนี้มาแล้ว

ฉะนั้น เราอาจกล่าวได้ว่าวัจนกรรมทุกประเภทมีลักษณะบางอย่างร่วมกัน เซอร์ลคิดว่าโครงสร้างสากลของวัจนกรรมอาจเขียนเป็นสัญลักษณ์ได้ดังนี้ “F(p)” โดยที่ “F” แทนพลังทางวัจนกรรม และ “p” แทนเนื้อหาที่อยู่ในรูปของประโยค ในประโยค (๑)ก “การถาม” คือ “F” และ “นิตออกไปจากห้อง” คือ “p” โครงสร้างนี้อาจถือได้ว่าเป็นสิ่งเดียวกันที่นักทฤษฎีวัจนกรรมเห็นตรงกันนับตั้งแต่ได้มีการศึกษาและพัฒนาทฤษฎีวัจนกรรมมาเป็นเวลาครึ่งศตวรรษ ความแตกต่างระหว่างพลังทางวัจนกรรมและเนื้อหาของวัจนกรรมถูกนำมาใช้แทนความแตกต่างแบบเดิมที่ออสตินเคยเสนอไว้ ซึ่งเป็นความแตกต่างระหว่างการกล่าวถ้อยคำที่มีความหมายและการแสดงเจตนาด้วยถ้อยคำ โครงสร้างนี้ใช้ได้กับประโยคทุกรูปแบบ และช่วยให้เรามองเห็นชัดว่าอะไรคือเจตนาที่ผู้พูดต้องการสื่อไปถึงผู้ฟัง

เซอร์ลยอมรับว่าเขาไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นว่า วัจนกรรมเป็นแก่นของการสื่อสารด้วยภาษา แต่เขาคิดว่ามีเหตุผลหนึ่งที่อาจช่วยยืนยันถึงความสงสัยของคนที่ช่างสงสัยได้ นั่นคือข้อเท็จจริงที่ว่าเมื่อมีใครตีความเสียงหรือรอยขีดเขียนบางอย่างว่ามีลักษณะเป็นการสื่อความหมาย โดยหลักของเหตุผลเขานั้นต้องยอมรับว่า เสียงหรือรอยเหล่านั้นถูกกระทำขึ้นด้วยความตั้งใจหรือผู้กระทำสิ่งเหล่านั้นได้กระทำด้วยเจตนาที่ต้องการจะสื่ออะไรบางอย่างออกมา เช่น ตัวอักษรไฮโรกลิฟฟิโกไม่ใช้ปรากฏการณ์ตามธรรมชาติเหมือนกับก้อนหิน น้ำ หรือต้นไม้ ที่มีอยู่ทั่วไป การที่มีผู้พยายามแปลความหมายของตัวอักษรนี้แสดงให้เห็นว่า อย่างน้อยผู้แปลต้อง

สันนิษฐานว่ารอยขีดเขียนที่เขาเห็นบนก้อนหินถูกสร้างขึ้นโดยบางสิ่งที่น่าจะคล้ายมนุษย์ และสร้างขึ้นด้วยความมุ่งหมายบางประการ ถ้าเราแน่ใจว่ารอยที่เห็นเหล่านั้นเป็นผลของธรรมชาติ เช่น เกิดจากการกัดเซาะของน้ำ โดยไม่มีผู้ใดตั้งใจให้เกิดขึ้น ก็คงไม่มีปัญหาเรื่องการแปลความหมายของตัวอักษรเหล่านั้น แม้แต่การเรียกมันว่าไฮโรกลิฟฟิกก็ยังไม่เกิดขึ้น ดังนั้น การที่เราตีความว่ามันเป็นการสื่อสารด้วยภาษาแบบหนึ่งจึงทำให้เราต้องตีความว่ารอยที่เห็นเหล่านั้นเป็นวัจนกรรม

เราทราบแล้วว่าโครงสร้างของวัจนกรรมประกอบด้วยอะไรบ้าง แต่เราจะทราบได้อย่างไรว่าเมื่อไรมันจะเป็นวัจนกรรมชนิดใด เช่น “สัญญา” เราจะรู้ได้อย่างไรว่านี่คือการสัญญา เซอร์ลคิดในทำนองเดียวกันกับอัลสตันว่าเราจำเป็นต้องรู้ว่าอะไรคือเงื่อนไขจำเป็นและเงื่อนไขเพียงพอที่จะทำให้มันเป็นวัจนกรรมชนิดหนึ่งโดยเฉพาะ เขาจึงลองเสนอการวิเคราะห์เงื่อนไขจำเป็นของวัจนกรรม “สัญญา” เงื่อนไขจำเป็นเหล่านี้เมื่อมารวมกันแล้วจะกลายเป็นเงื่อนไขเพียงพอชุดหนึ่งที่ทำให้เกิดวัจนกรรมการสัญญา และจะเป็นกฎที่สามารถชี้รูปแบบเฉพาะของวัจนกรรมที่เรียกว่าการสัญญาได้ เซอร์ลหวังว่าการวิเคราะห์นี้จะเป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์เงื่อนไขของวัจนกรรมอื่นๆ เพื่อสร้างกฎของวัจนกรรมประเภทนั้นๆ ขึ้น และในที่สุดจะสามารถนำไปสู่การสร้างกฎสากลเกี่ยวกับความหมายของวัจนกรรมโดยทั่วไปได้

เซอร์ลก็ไม่ต่างจากอัลสตันในแง่ที่คิดว่าเงื่อนไขที่ทำให้การกระทำอย่างหนึ่งเป็นวัจนกรรมคือการยอมรับรูปแบบพฤติกรรมที่มีกฎเกณฑ์บังคับ เหมือนกับการเล่นเกม ซึ่งต้องมีการยอมรับกฎกติกา ในเรื่องของกฎ เซอร์ลคิดว่ากฎมี ๒ ประเภท ประเภทแรกเรียกว่า กฎควบคุม (regulative rules) เป็นกฎที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมที่มีอยู่แล้ว เช่น กฎเกณฑ์หรือขนบธรรมเนียมที่เป็นตัวควบคุมความประพฤติและความสัมพันธ์ของคนในสังคม ความสัมพันธ์ที่ว่านี้ถึงไม่มีกฎควบคุมมันก็มีอยู่เองได้ กฎประเภทนี้มีก็อยู่ในรูปของคำสั่งเช่น “จงทำ ก.” หรือ “ถ้าจะทำ ก. ให้ทำ ข.” ส่วนกฎอีกประเภทหนึ่งไม่เพียงแต่ควบคุมรูปแบบพฤติกรรมเท่านั้น มันยังสร้างหรือนิยามรูปแบบพฤติกรรมใหม่ด้วย หมายความว่าพฤติกรรมที่มันควบคุมไม่ได้มีอยู่ก่อนมีกฎ แต่เป็นพฤติกรรมใหม่ที่สร้างขึ้นพร้อมกฎ กฎประเภทหลังนี้เรียกว่ากฎสร้าง (constitutive rules) เช่นกฎของฟุตบอล กฎของหมากรุก เราไม่สามารถแยกกฎประเภทนี้ออกจากรูปแบบของกิจกรรมที่มันสร้างขึ้นได้ จะไม่มีเกมฟุตบอลถ้าไม่มีกฎที่เป็นกติกากการเล่นฟุตบอล ดังนั้นฟุตบอลเป็นกิจกรรมที่จำเป็นต้องอาศัยกฎประเภทนี้ ซึ่งมักจะปรากฏในรูปของ “ก. คือการทำ ข.” มากกว่ารูปคำสั่ง เช่น “การได้แต้มทัชดาวน์ คือการที่ผู้เล่นที่ครอบครองลูกบอลสามารถพาลูกบอลข้ามเส้นเขตประตูของฝ่ายตรงข้ามได้ขณะที่เกมกำลังดำเนินอยู่”

เมื่อบอกว่าการรู้ความหมายของคำคือรู้กฎเกณฑ์การใช้คำ เซอร์ลให้เราแยกความแตกต่างระหว่างกฎ ๒ ประเภทนี้ นักปรัชญาบางคนเห็นว่าความหมายเป็นเรื่องของกฎ แต่เขายังยึดติดกับความคิดที่ว่ารูปแบบของกฎต้องอยู่ในรูปคำสั่งเสมอ ในใจของเขาจึงมีแต่รูปแบบของกฎควบคุมเท่านั้น และไม่คิดที่จะรับรูปแบบของกฎสร้าง เพราะกฎสร้างมีลักษณะเป็นกึ่งการ

นิยาม เขาจึงแยกความแตกต่างระหว่างกฎ ๒ ประเภทนี้ไม่ได้ เมื่อคิดถึงแต่กฎในรูปแบบของกฎควบคุมเพียงอย่างเดียว เขาจึงมีปัญหาในการสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับกฎเกณฑ์การใช้คำ เพราะไม่มีคำใดแม้แต่คำเดียวที่เราจะสามารถหากกฎเกณฑ์การใช้คำที่สมบูรณ์ให้ได้ ทำให้เกิดความเข้าใจผิดคิดว่าความหมายอาจไม่ใช่เรื่องของกฎ

ลักษณะกึ่งนิยามเป็นลักษณะพิเศษและจำเป็นของกฎสร้าง กฎเกี่ยวกับการทักทายนี่คือสิ่งที่นิยามคำว่า “ทักทาย” และกฎหรือกติกาของฟุตบอลก็เป็นสิ่งที่ให้ความหมายแก่คำว่า “เกมฟุตบอล” ฉะนั้น การถามว่าสัญญาเป็นสัญญาได้อย่างไร หรือ “คำสัญญาสร้างพันธะที่เรียกว่าสัญญาขึ้นได้อย่างไร” คำถามนี้เซอร์ลตอบว่าเปรียบได้กับการถามว่า “การทักทายสร้างคะแนนหกแต้มได้อย่างไร” ซึ่งจะตอบได้ก็ต่อเมื่อเราพูดถึงกฎที่อยู่ในรูปของกฎสร้าง เท่านั้น

สมมติฐานของเซอร์ลคือ ธรรมชาติของภาษาแต่ละภาษาคือชุดของกฎสร้างที่เป็นระบบ และวัจนกรรมเป็นการกระทำที่แยกออกจากชุดของกฎสร้างไม่ได้ ดังนั้น ถ้านักปรัชญาฯยังมองหาความหมายในรูปของกฎพื้นฐานที่เขาคุ้นเคยมาก่อน คือกฎควบคุม เขาก็จะไม่มีวันได้พบกฎที่เป็นความหมายของการกระทำที่เป็นวัจนกรรมเลย การวิเคราะห์เงื่อนไขจำเป็นและเพียงพอที่เป็นความหมายของวัจนกรรมจะพาเราไปพบแต่ชุดของกฎสร้างเท่านั้น

ฉะนั้น เซอร์ลจึงเสนอชุดของกฎสร้างสำหรับวัจนกรรม “สัญญา” หรือ “สัญญา คือ การทำ ...” เพื่อทดสอบข้อสันนิษฐานของเขาเอง และเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกฎสำหรับวัจนกรรมประเภทอื่น เพื่อที่จะสามารถวิเคราะห์กฎสากลสำหรับ “วัจนกรรม” ในที่สุด เซอร์ลจำกัดการวิเคราะห์ของเขากับกรณีที่เขาเห็นได้ชัดว่าเป็นการสัญญาเท่านั้น คือ วิเคราะห์เฉพาะความหมายหลักของมโนทัศน์นี้ ไม่รวมสัญญาแปลกๆ หรือกึ่งการสัญญา ที่อยู่ระหว่างสัญญาและไม่สัญญา และยังจำกัดว่าเงื่อนไขที่วิเคราะห์ได้นั้นจะต้องไม่เป็นวงจรรด้วย คือ ต้องไม่อ้างถึงวัจนกรรมประเภทอื่น

เซอร์ลเริ่มด้วยการวิเคราะห์สัญญาแบบจริงจังก่อน เพื่อที่จะขยายต่อไปถึงสัญญาแบบไม่จริงจังภายหลัง ความหมายของ “การสัญญาอย่างจริงจัง” หรือเงื่อนไขจำเป็นของการสัญญาอย่างจริงจังสำหรับเขา ได้แก่ ^๖

๑. เงื่อนไขปกติ ได้แก่สภาพแวดล้อมปกติทั้งภายนอกและภายในที่จะทำให้สามารถสื่อสารได้ สภาพภายนอกเป็นเงื่อนไขที่จะทำให้คำกล่าวมีความหมายเป็นที่เข้าใจได้ เช่น สภาพทางกายภาพ ผู้พูดและผู้ฟังต้องไม่มีความผิดปกติทางกายภาพที่จะเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสาร เช่น หูตึงไม่หนวก ต้องไม้ได้เป็นใบ้ และไม่ได้กำลังแสดงละคร ส่วนสภาพภายในเป็นเงื่อนไขสำหรับการเข้าใจคำกล่าว เช่น ความสามารถทางภาษา ทั้งผู้พูดและผู้ฟังต้องพูดและใช้ภาษาที่สื่อสารกันได้เป็นอย่างดี

๒. เงื่อนไขเนื้อหา แบ่งออกเป็น

^๖Searle, J. “What Is a Speech Act?” in A. Martinich (ed.), *The Philosophy of Language*. p. 121-4.

ก. เนื้อความส่วนที่เป็นเนื้อหาในโครงสร้างของวัจนกรรม เป็นส่วนที่แยกออกได้จากส่วนที่เป็นลักษณะของวัจนกรรม ซึ่งในที่นี้คือลักษณะเฉพาะของการสัญญา

ข. เนื้อความที่กล่าวถึงสิ่งที่ผู้พูดจะกระทำในอนาคต การสัญญาจะเป็นการกล่าวถึงการกระทำในอดีตไม่ได้ การกระทำในที่นี้รวมถึงการไม่กระทำหรือกระทำแบบต่อเนื่องและอาจรวมถึงสภาวะเงื่อนไขต่างๆด้วย เช่น จันอาจสัญญาที่จะไม่ทำบางสิ่ง หรือสัญญาที่จะทำบางสิ่งซ้ำ หรือสัญญาที่จะอยู่ในสภาพหรือสถานการณ์บางอย่างต่อไป

๓. เงื่อนไขที่ต้องมีมาก่อน แยกออกเป็น

ก. ความพอใจของผู้ฟัง ในการสัญญาผู้ฟังต้องพอใจที่จะให้ผู้พูดกระทำการที่ผู้พูดกล่าวว่าจะทำในอนาคตมากกว่าไม่ทำ หรือผู้พูดเชื่อว่าผู้ฟังชอบให้เขาทำสิ่งนั้นมากกว่าไม่ทำ สิ่งหนึ่งซึ่งแสดงความแตกต่างที่สำคัญระหว่างการสัญญากับการขู่ คือการสัญญาเป็นการยืนยันที่จะทำบางสิ่ง ให้ ผู้ฟัง ไม่ใช่ทำ กับ ผู้ฟัง แต่การขู่เป็นการยืนยันที่จะทำอะไรบางอย่างกับผู้ฟัง ไม่ใช่ทำให้หรือทำเพื่อผู้ฟัง ดังนั้น การสัญญาจะไม่เป็นสัญญาจริงถ้าสิ่งที่สัญญาว่าจะทำนั้นเป็นสิ่งที่ผู้ฟังไม่ต้องการให้ผู้พูดทำให้ หรือผู้พูดไม่เชื่อว่าผู้ฟังต้องการให้ทำ

ข. การที่ผู้พูดและผู้ฟังตระหนักว่าเป็นสถานการณ์ปกติผู้พูดจะไม่ทำสิ่งนั้น

๔. เงื่อนไขความจริงใจ คือความตั้งใจของผู้พูดที่จะทำสิ่งที่เขาบอกว่าจะทำ

๕. เงื่อนไขแก่น คือเงื่อนไขที่แยกการสัญญาออกจากวัจนกรรมประเภทอื่น รวมทั้งวัจนกรรมที่อยู่ในเครือเดียวกันกับสัญญา เช่น สาบาน ในที่นี้เงื่อนไขแก่นของสัญญาคือการที่ผู้พูดตั้งใจให้คำพูดของเขาเป็นการผูกมัดหรือพันธะให้เขาต้องกระทำการที่เขากล่าวว่าจะทำ

๖. เงื่อนไขการสร้างเชื่อมั่น คือ ผู้พูดตั้งใจให้ผู้ฟังเชื่อว่าเมื่อเขากล่าวว่าเขาจะทำสิ่งที่บอกว่าจะทำ เขามีความตั้งใจจริงที่จะทำตามที่เขาพูด (เงื่อนไขที่ ๔) และถือว่าเขามีพันธะที่จะต้องกระทำตามที่พูด (เงื่อนไขที่ ๕) เป็นการตั้งใจสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ฟัง และผู้ฟังจะตระหนักความจงใจนี้ได้ เขาจะต้องรู้ว่ามีลักษณะการพูดเช่นนี้ของผู้พูดเป็นวิธีที่คนในสังคมใช้ปฏิบัติกัน หรือเป็นธรรมเนียมที่ปฏิบัติเพื่อสร้างความเชื่อมั่น

เซอร์ลหวังว่าเงื่อนไขข้อนี้จะช่วยแก้ปัญหาข้อบกพร่องในความคิดของไกรซ์เรื่องความหมายได้ เขายอมรับว่าการที่ไกรซ์อ้างถึงความจงใจขั้นพื้นฐานของผู้พูดเป็นการเริ่มต้นที่มีประโยชน์ เพราะมันแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างความหมายและความจงใจ แต่การวิเคราะห์ของไกรซ์ยังมีข้อบกพร่อง เพราะประการแรก เราไม่สามารถแยกความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ผู้พูดตั้งใจก่อให้เกิดขึ้นกับผู้ฟังว่าเป็นผลที่เกิดจากการที่ผู้ฟังตระหนักถึงความจงใจของผู้พูดหรือเป็นวัจนผลตามความหมายของออสตินอย่างใดกันแน่ ด้วยเหตุนี้ จึงไม่สามารถแสดงให้เห็นว่าผลต่างชนิดกันนี้สัมพันธ์กับความคิดเรื่องความหมายแตกต่างกันอย่างไร ประการที่สอง เราไม่สามารถอธิบายว่าความหมายเป็นเรื่องของกฎ เพราะคำอธิบายของไกรซ์ไม่ได้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความหมายที่ผู้พูดหมายถึงและความหมายที่แท้จริงตามรูปภาษา หรือสิ่งที่ผู้พูดหมายถึง และสิ่งที่คำหมายถึง เซอร์ลยกตัวอย่างว่า

สมมติว่าในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทหารอเมริกันคนหนึ่งถูกทหารอิตาลีเลียนจับได้ ทหารอเมริกันคิดว่าถ้าทหารอิตาลีรู้ว่าเขาเป็นทหารเยอรมัน เขาคงจะได้รับการปล่อยตัว เขาจึงอยากพูดภาษาเยอรมันหรือภาษาอิตาลีเพื่อแสดงให้เห็นว่าเขาเป็นทหารเยอรมัน แต่เขาไม่รู้ภาษาทั้งสองนี้ดีพอที่จะพูดอย่างที่ต้องการ เขาจึงคิดจะหลอกทหารอิตาลีด้วยการพูดภาษาเยอรมันสักประโยคที่เขาจำได้ ซึ่งเขามั่นใจว่าทหารอิตาลีไม่รู้ภาษาเยอรมันดีพอที่จะรู้ทันแผนการของเขา สมมติว่าเขาจำโคลงภาษาเยอรมันที่เคยเรียนในชั้นมัธยมปลายได้บรรทัดหนึ่ง เขาจึงพูดกับทหารอิตาลีด้วยโคลงบรรทัดนั้น ถ้าวิเคราะห์ความหมายตามทฤษฎีของ ไกรธ ทหารอเมริกันจงใจให้ทหารอิตาลีเชื่อว่าเขาเป็นทหารเยอรมัน และความเชื่อนี้จะเกิดขึ้นได้จากการที่ทหารอิตาลีตระหนักถึงความจงใจที่เรียกว่า ความจงใจชั้นพื้นฐานของทหารอเมริกัน นี่คือความหมายในทัศนะของไกรธ แต่เซอร์ลซึ่งให้เห็นว่าการตระหนักถึงความจงใจชั้นพื้นฐานอย่างเดียวยังไม่เพียงพอที่จะอธิบายความหมาย เราไม่อาจสรุปว่าโคลงภาษาเยอรมันบรรทัดที่ทหารอเมริกันพูดกับทหารอิตาลีมีความหมายว่า “ฉันเป็นทหารเยอรมัน” เพราะเนื้อหาของโคลงบรรทัดนั้นอาจเป็นอะไรก็ได้ เช่น การพรรณนาความงามของธรรมชาติ หรือสิ่งอื่นที่ไม่ใช่ “ฉันเป็นทหารเยอรมัน”

ฉะนั้น ในทัศนะของเซอร์ล ความหมายจึงต้องเป็นอะไรมากกว่าความจงใจ คือต้องเป็นเรื่องของธรรมเนียมปฏิบัติด้วย ด้วยเหตุนี้ เขาจึงใส่เงื่อนไขทั้งสอง ทั้งความจงใจและธรรมเนียม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่าง ๒ สิ่งนี้ ลงไปในเงื่อนไขที่ ๖ ของการวิเคราะห์วัจนกรรม “การสัญญา” นั่นคือ ผู้พูดจงใจให้วัจนกรรมมีผลกับผู้ฟัง ให้ผู้ฟังตระหนักว่าผู้พูดจงใจให้ผลนั้นเกิดขึ้น ซึ่งผู้ฟังต้องโยงรูปแบบการใช้ประโยคนั้นเข้ากับธรรมเนียมปฏิบัติที่เคยทำกันมา ดังนั้น ผลที่จะเกิดขึ้นจึงมาจากการที่ผู้ฟังรู้ว่าประโยคนี้หมายความว่าอะไร หรือจากความรู้ทางภาษาของเขา อันที่จริง เงื่อนไขนี้อาจจัดเป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขปกติ (เงื่อนไขที่ ๑) ได้ แต่เนื่องจากมันมีประเด็นที่น่าสนใจ จึงทำให้เซอร์ลเห็นว่าควรแยกมันออกมาเป็นอีกเงื่อนไขต่างหาก และมันยังจะช่วยชี้ขอบกพร่องของไกรธในการวิเคราะห์เรื่องความหมายด้วย

๗. กฎเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ในภาษาของผู้พูดและผู้ฟัง ที่จะแสดงให้เห็นว่าผู้พูดกล่าวประโยคนั้นอย่างถูกต้องและจริงใจก็ต่อเมื่อมีเงื่อนไขตั้งแต่ ๑-๖ ครบถ้วนเท่านั้น

เงื่อนไขทั้งเจ็ดข้อนี้จะช่วยให้เราสร้างกฎของวัจนกรรม “การสัญญา” ขึ้นได้อย่างไร ในที่นี้เราคงจะต้องพิจารณาการสัญญาที่ไม่จริงใจด้วย ว่ามันจะเข้ากับเงื่อนไขที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ได้หรือไม่ สัญญาที่ไม่จริงใจก็คือสัญญาแบบหนึ่ง แต่เป็นสัญญาที่ผู้พูดไม่ได้เชื่อหรือจงใจ เหมือนกับการสัญญาจริงๆ ดังนั้น ความไม่เชื่อและไม่จงใจของผู้พูดน่าจะเป็นตัวบอกได้ว่าการกระทำของเขาไม่จริงใจ ฉะนั้น เราอาจต้องทบทวนเงื่อนไขทั้งหมดใหม่และพูดว่า ผู้พูดต้องรับผิดชอบกับความเชื่อและความจงใจนั้นแทนการบอกว่าเขามีความรู้สึกอย่างนั้นจริงๆ ทั้งนี้ เพราะการพูดว่า “ฉันสัญญาที่จะทำ ก. แต่ฉันไม่ตั้งใจที่จะทำ ก.” เป็นการพูดที่ขัดแย้งตัวเอง และต้องถือว่าผู้พูดไม่อาจพูดได้ เพราะการพูดว่า “ฉันสัญญาที่จะทำ ก.” คือการรับว่าฉันตั้งใจที่จะทำ

ก. หรือฉันรับผิดชอบที่จะทำ ก. นี่เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นต้องมีหากผู้พูดสัญญา ไม่ว่าจะป็นสัญญาอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม ฉะนั้น เซอร์ลจึงเปลี่ยนเงื่อนไขที่ ๔ จากการที่ผู้พูดตั้งใจจะทำ ก. เป็น

๔* ผู้พูดตั้งใจรับผิดชอบต่อสิ่งที่เขากล่าวอย่างจริงจัง.

เซอร์ลคิดว่าเมื่อปรับเงื่อนไขที่สี่ และตัดคำว่า “ด้วยความจริงจัง” ออกจากกฎที่เป็นเงื่อนไขข้อที่เจ็ดแล้ว เราจะได้เงื่อนไขจำเป็นสำหรับการใช้กับการสัญญาทั้งที่จริงจังและไม่จริงจัง เป็นเงื่อนไขที่สามารถอธิบายความหมายของวัจนกรรม “การสัญญา” โดยทั่วไปได้ และไม่เปิดโอกาสให้มีข้อบกพร่องทำนองเดียวกับทหารอเมริกันที่ถูกทหารอิตาเลียนจับได้

เมื่อวิเคราะห์ได้เงื่อนไขจำเป็นสำหรับการสัญญาแล้ว ต่อมาก็คือการสร้างกฎของวัจนกรรม “การสัญญา” จากเงื่อนไขทั้งเจ็ดนี้ เงื่อนไขที่ ๑ และรูปแบบของเงื่อนไขที่ ๖ และ ๗ เป็นเงื่อนไขที่เซอร์ลเห็นว่าใช้ได้กับวัจนกรรมปกติทุกประเภท ไม่เฉพาะกับการสัญญาเท่านั้น ฉะนั้น จึงมีแต่เงื่อนไขที่ ๒-๕ เท่านั้นที่ถือว่าเป็นเงื่อนไขเฉพาะของวัจนกรรมการสัญญา

ดังนั้น กฎทางอรรถศาสตร์สำหรับวัจนกรรม “การสัญญา” จึงต้องสร้างจากเงื่อนไขที่ ๒ – ๕ และมีด้วยกัน ๕ กฎตามที่เสนอของเซอร์ล แต่ในที่นี้ขอรวบกฎที่ ๒ และ ๓ เข้าเป็นกฎเดียวกัน เพราะว่าเป็นกฎที่ต้องมีมาก่อนล่วงหน้าทั้งคู่ จึงเหลือเพียง ๔ กฎเท่านั้น ได้แก่

๑. กฎเนื้อหา ได้จากเงื่อนไขที่ ๒ กฎนี้บอกว่าสัญญาจะเป็นสัญญาก็ต่อเมื่อเนื้อความที่ผู้พูดกล่าวแสดงว่าผู้พูดจะกระทำอะไรบางอย่างในอนาคตเท่านั้น

๒. กฎที่ต้องมีมาก่อนล่วงหน้า ได้จากเงื่อนไขที่ ๓ กฎนี้บอกว่าสัญญาจะเป็นสัญญาถ้าผู้ฟังมีความพอใจที่ผู้พูดจะกระทำบางอย่างให้มากกว่าไม่กระทำ และผู้พูดเชื่อว่าผู้ฟังก็พอใจให้เขากระทำมากกว่าไม่กระทำ รวมกับความรู้สึกไม่แน่ใจของผู้พูดและผู้ฟังว่าผู้พูดจะกระทำสิ่งนั้นหากเหตุการณ์เป็นไปตามปกติเท่านั้น

๓. กฎความจริงใจ มาจากเงื่อนไขที่ ๔ กฎนี้บอกว่าสัญญาจะเป็นสัญญาถ้าผู้พูดตั้งใจที่จะทำสิ่งที่เขากล่าวเท่านั้น

๔. กฎที่เป็นแก่น มาจากเงื่อนไขที่ ๕ กฎนี้เป็นสาระของการสัญญา บอกว่าการสัญญาคือการที่ผู้พูดยอมรับว่ามีพันธะที่จะทำสิ่งหนึ่งในอนาคต

กฎทางอรรถศาสตร์ที่เป็นความหมายของ “การสัญญา” นี้เป็นกฎที่มีขั้นตอนคือ ถ้าไม่มีกฎที่หนึ่ง กฎที่สองถึงสี่ก็จะมีไม่ได้ ส่วนเรื่องของรูปแบบกฎจะเห็นว่ากฎตั้งแต่ ๑-๓ อยู่ในรูปแบบของคำสั่งกลายๆ คือรูป “ก. ถ้า ข. เท่านั้น” (ถ้าจะทำ ก. ให้ทำ ข. เท่านั้น) มีแต่กฎที่สี่เท่านั้นที่มีลักษณะของกฎสร้าง หรืออยู่ในรูป “ ก. คือการทำ ข.”

เซอร์ลแบ่งกลุ่มวัจนกรรมที่เรากระทำออกเป็น ๕ กลุ่ม โดยยึดลักษณะที่เป็นความมุ่งหมายเฉพาะของการแสดงพลังทางวัจนกรรมเป็นหลักในการแบ่งกลุ่ม หรือใช้เงื่อนไขแทนที่ทำได้ วัจนกรรมหนึ่งเป็นวัจนกรรมชนิดนั้น กลุ่มเหล่านี้ได้แก่ กลุ่มย้ำหรือเน้น (บอก ยืนยัน ฯลฯ)

กลุ่มชี้หน้า (สั่ง ขอร้อง ฯลฯ) กลุ่มยอมรับพันธะ (สัญญา สาบาน ฯลฯ) กลุ่มแสดงความรู้สึก (ขอบคุณ ขอโทษ ฯลฯ) และกลุ่มประกาศให้รับรู้ (เรียกชุมนุม ประกาศเข้าร่วมกิจกรรม ฯลฯ)

เซอร์ลเห็นว่าพลังทางวจนกรรมแบบต่างๆที่เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างวจนกรรมควบคู่ไปกับเนื้อหาสาระมีความสัมพันธ์กับโลกภายนอกใน ๒ ลักษณะใหญ่ๆ คือ ลักษณะที่วจนกรรมคล้อยตามโลก และลักษณะที่โลกคล้อยตามวจนกรรม เช่น ประโยคยืนยัน ประโยคประเภทนี้เป็นการบอกว่าสิ่งต่างๆภายนอกเป็นอย่างไร ถ้าสิ่งที่มันยืนยันตรงกับความเป็นไปในโลก เราก็กล่าวว่าวจนกรรมนั้นจริง ถ้าไม่ตรง วจนกรรมนั้นก็เท็จ ประโยคยืนยันจึงถือว่าเป็นวจนกรรมที่เราประเมินความจริงความเท็จได้ ในขณะที่ประโยคคำสั่งหรือประโยคขอร้องไม่ได้บอกว่าเป็นอย่างไร แต่เป็นความต้องการของผู้พูดที่อยากให้ผู้ฟังทำอะไรบางอย่างให้ ดังนั้นเราจึงไม่ตัดสินวจนกรรมประเภทนี้ว่ามีค่าความจริงหรือคล้อยตามโลกหรือไม่ แต่จะพิจารณาว่ามี การปฏิบัติเช่นนั้นหรือไม่ การสัญญาเป็นตัวอย่างหนึ่งของวจนกรรมประเภทนี้ เราพูดว่าละเมิดสัญญาหรือทำตามสัญญา แต่จะไม่ประเมินสัญญาตามความเป็นไปภายนอกหรือเป็นความจริงหรือเท็จ ความสัมพันธ์ระหว่างพลังทางวจนกรรมและความจริงในโลกภายนอกนี้ เซอร์ลเรียกว่า “ทิศทางความเข้ากันระหว่างถ้อยคำกับความเป็นจริงภายนอก” (direction of fit) ซึ่งมี ๒ ทิศทาง คือ ถ้อยคำเข้ากับโลก (word-to-world) เช่นกรณีของประโยคยืนยัน หรือโลกเข้ากับถ้อยคำ (world-to-word) เช่นกรณีของสัญญาหรือคำสั่ง ความคิดเรื่องทิศทางนี้ก็คือความคิดเรื่องความรับผิดชอบเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับโลก ในกรณีที่ประโยคเป็นเท็จ สิ่งที่เกิดคือ ประโยค เพราะถ้อยคำต้องเข้ากับโลก แต่ถ้าสัญญาถูกละเมิด ผู้ผิดคือผู้สัญญา วจนกรรมทุกประเภทต้องสัมพันธ์กับโลกตามทิศทางดังกล่าว นี่คือการแตกต่างระหว่างเซอร์ลและออสติน เซอร์ลถือว่าประโยคทุกรูปแบบคือวจนกรรม ซึ่งรวมถึงประโยคที่ยืนยันความจริงความเท็จด้วย ในขณะที่ออสตินถือว่าวจนกรรมเป็นสิ่งต่างหากจากการยืนยันว่าจะอะไรจริงหรือเท็จ ในแง่นี้จึงถือว่าทฤษฎีวจนกรรมของเซอร์ลสามารถอธิบายประโยคในภาษาได้ทุกประโยค และมีความเป็นสากลมากกว่า

ความมุ่งหวังของเซอร์ลคือ ต้องการให้การวิเคราะห์กฎการสัญญาที่เขาเสนอเป็นแนวทางสำหรับการสร้างกฎสากลเกี่ยวกับวจนกรรมทั่วไป สมมติว่ากฎการสัญญาช่วยให้เราสร้างกฎสากลของวจนกรรมได้ เราก็ไม่อาจถือว่ากฎที่ได้นั้นเป็นกฎสำหรับวจนกรรมทุกประเภท มันเป็นไปได้ อย่างมากก็เพียงกฎของวจนกรรมประเภทที่อาจเรียกว่า วจนกรรมตรง เท่านั้น ยังมีวจนกรรมอีกประเภทที่เราต้องพิจารณาหากฎของมันด้วย นั่นคือ วจนกรรมอ้อม เมื่อใดที่เราสามารถสร้างกฎสำหรับวจนกรรมทั้งสองประเภทนี้ได้ เมื่อนั้นจึงจะถือว่าเรามีกฎสากลของวจนกรรมทั้งหมดทุกประเภท ทั้งไกรซ์และเซอร์ลต่างตระหนักถึงปัญหานี้ดี และเขาได้พยายามเสนอการวิเคราะห์วจนกรรมประเภทหลังนี้ด้วย

วจนกรรมอ้อม

อันที่จริง เนื้อความที่ผู้พูดกล่าวเป็นเพียงส่วนหนึ่งของสิ่งที่ผู้พูดต้องการสื่อไปสู่ผู้ฟัง แต่หลายครั้งผู้พูดไม่ได้กล่าวสิ่งที่เขาสนใจสื่อให้ผู้ฟังรู้ออกมาตรงๆ สิ่งที่เขาไม่ได้กล่าวออกมาตรงๆ แต่เป็นสิ่งสำคัญในเวลาที่เราสนทนากันนั้น ไกรซ์เรียกว่า “นัยของการสนทนา” (conversational implicature) สิ่งนี้มักเกิดขึ้นเสมอระหว่างการสนทนา เป็นการตีความภาษาภายใต้สถานการณ์หรือบริบทของเรื่องที่กำลังสนทนากัน ซึ่งเกิดจากการที่ผู้สนทนาเข้าใจหลักการสนทนาว่าสิ่งที่พูดออกมานั้นต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังสนทนา เช่น ถ้าเราถามเพื่อนว่า “ดื่มกาแฟหน่อยไหม” และเขาตอบว่า “เดี๋ยวอนไม่หลับ” เราก็จะตีความว่านี่คือคำปฏิเสธของเขา หรือถ้า ก. และ ข. กำลังคุยกันถึง ค. ซึ่งเป็นเพื่อนของเขาทั้งคู่ และ ค. ไปปฏิบัติธรรมอยู่ที่วัดแห่งหนึ่งในต่างจังหวัดเป็นเวลาเกือบปี ไม่ออกมาพบใครทั้งสิ้น การติดต่อถ้าจะมีคือผ่านพระเจ้าอาวาสเท่านั้น ก. อยากรู้ว่า ค. เป็นอย่างไรบ้าง จึงถาม ข. สมมติ ข. ตอบว่า “เราอาจจะเสียเพื่อนไปคนหนึ่ง” คำตอบของ ข. หมายความว่าอย่างไร และ ก. เข้าใจคำตอบของ ข. หรือไม่ โดยปกติเราคงต้องถือว่า ก. เข้าใจสิ่งที่ ข. พูดได้ คือเข้าใจว่า ข. ไม่ได้บอกว่า ค. กำลังจะตายหรือเสียชีวิต หรือมีเหตุร้ายเกิดขึ้นกับเขา แต่เข้าใจว่า ข. ต้องการบอกให้รู้ว่า ค. ยังมุ่งมั่นปฏิบัติธรรมต่อไปอย่างไม่มีการย่อท้อ และมีแนวโน้มที่จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับความเป็นไปในโลกภายนอก และเพื่อนฝูงทั้งหลายอย่างถาวร หรืออาจบวชเป็นชีเร็วจนนี้ นี่คือนัยที่ ก. ตีความจากสิ่งที่ ข. พูดเป็นนัย

ดังนั้น ความหมายที่ผู้พูดหมายถึงเป็นนัยในการสนทนากับความหมายที่แท้จริงตามรูปคำของคำสนทนาจึงไม่จำเป็นต้องตรงกัน แม้ความหมายที่เป็นนัยจากการสนทนาจะเกิดจากคำที่กล่าวก็ตาม เซอร์ลใช้คำว่า “วจนกรรมอ้อม” เรียกวจนกรรมที่เป็นผลจากวจนกรรมด้วยกัน เขาบอกว่าวจนกรรมอ้อมหมายถึงการที่ผู้พูดหมายความว่าโดยที่เขากล่าว และในขณะที่เดียวกันก็หมายความว่าด้วย เช่น ในโต๊ะอาหารถ้ามีใครพูดกับคนที่นั่งข้างๆ ว่า “คุณหยิบเกลือถึงไหมคะ” ประโยคนี้เป็นวจนกรรมที่แสดงออกมาอย่างเปิดเผยในรูปของคำถาม แต่เรารู้ว่าการกล่าวเช่นนี้ในโต๊ะอาหาร โดยทั่วไปผู้พูดไม่ได้มีความประสงค์ที่จะตั้งคำถามและไม่ตั้งใจให้ผู้ฟังตอบคำถามนี้ เพราะประโยคนี้จริงๆ แล้วเป็นการขอร้องให้ผู้ฟังส่งเกลือให้ การถามและการขอร้องเป็นวจนกรรมต่างชนิดกัน ในตัวอย่างนี้การขอร้องเป็นวจนกรรมอ้อมที่เป็นผลมาจากวจนกรรมตรงคือการถาม เซอร์ลเห็นว่านอกจากวจนกรรมอย่างหนึ่งจะนำไปสู่วจนกรรมอีกอย่างหนึ่งแล้ว บางครั้งเนื้อหาของวจนกรรมอ้อมยังอาจเป็นคุณละเนื้อหากับวจนกรรมตรงด้วย เช่น ในตัวอย่างข้างต้น ตัวอย่างทำนองนี้ยังมีอีกมาก ถ้าใครพูดกับเราขณะที่เรากำลังเดินดูของอยู่ว่า “คุณเหยียบเท้าฉันอยู่” วจนกรรมที่แสดงออกมาคือประโยคยืนยัน แต่โดยปกติเราเข้าใจได้ว่าสิ่งที่ผู้พูดใช้ประโยคนี้กระทำคือขอให้เรายกเท้าของเราออกจากเท้าของเขา

การอธิบายวจนกรรมอ้อมของเซอร์ลจึงเป็นการขยายทฤษฎีวจนกรรมของเขาให้กว้างขึ้น การที่จะเข้าใจวจนกรรมอ้อมได้นั้น เขาเห็นว่านอกจากผู้พูดและผู้ฟังต้องรู้ทฤษฎีวจนกรรมแล้ว ทั้งสองฝ่ายต่างต้องรู้ข้อมูลความเป็นมาของสิ่งที่พูดกันเป็นอย่างดีด้วย ทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภาษาและสิ่งที่ไม่ใช่ภาษา รวมทั้งผู้ฟังต้องมีความสามารถในการใช้เหตุผลสรุปได้ตามสมควร

ตัวอย่างอาจทำให้เข้าใจชัดเจนขึ้น สมมติ ก. และ ข. เป็นนิสิต ทั้งคู่กำลังคุยกันว่า

(๑) ก. : “คืนนี้เราไปดูหนังกันนะ”

(๒) ข. : “ฉันต้องดูหนังสือสอบพรุ่งนี้”

จากตัวอย่างเราจะเห็นว่า ก. กำลังชวน ข. ไปดูหนัง และ ข. ปฏิเสธ แต่ถ้าดูตามรูปประโยคและความหมายตามตัวอักษรของ (๒) เราจะเห็นว่า (๒) ไม่ใช่ประโยคปฏิเสธ และไม่ใช่ว่าคำตอบปฏิเสธคำชวนไปดูหนัง แม้ว่าเราจะเข้าใจและถือว่ามันเป็นคำตอบก็ตาม (เราจะไม่พูดถึงประเด็นที่ว่าคำตอบนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นการปฏิเสธคำชวนเสมอไป เพราะ ข. อาจพูดต่อไปว่า “ไปดูหนังก่อนแล้วค่อยกลับมาดูหนังสือก็ได้” หรือ “ถึงต้องดูหนังสือสอบแต่ก็จะไปดูหนังด้วย”) ที่กล่าวเช่นนี้เพราะการตอบ (๒) ดูเหมือนจะไม่ต่างอะไรกับการตอบว่า

(๓) ฉันต้องกินใจสำเร็จรูปคืนนี้

หรือ (๔) ฉันต้องตัดรูปภาพนี้

ซึ่งโดยทั่วไปเราไม่ถือว่าประโยคทั้งสองนี้เป็นการปฏิเสธคำชวนไปดูหนัง ถ้าเช่นนั้นทำไม ก. จึงเข้าใจว่า (๒) เป็นการตอบปฏิเสธ เขารู้ได้อย่างไรว่าคำตอบใดเป็นการปฏิเสธคำชักชวน คำถามนี้ถ้าพิจารณาในฐานะที่เป็นส่วนของทฤษฎีวิัจจนกรรม ก็คือการถามว่า ข. จงใจให้คำพูดของเขาเป็นการปฏิเสธคำชวนไปดูหนังของ ก. ได้อย่างไร ถ้าเราเรียกการที่ ข. จงใจปฏิเสธคำชวนไปดูหนังของ ก. ว่า “วิัจจนกรรมเบื้องต้น” และเรียกประโยคที่ ข. กล่าวว่าเขาต้องดูหนังสือสอบพรุ่งนี้ว่า “วิัจจนกรรมขั้นที่สอง” ในที่นี้ ข. แสดงวิัจจนกรรมเบื้องต้นผ่านวิัจจนกรรมขั้นที่สอง วิัจจนกรรมขั้นที่สองแสดงออกมาเป็นภาษาด้วยความจงใจ ฉะนั้น มันมีความหมายทางภาษา แต่วิัจจนกรรมเบื้องต้นไม่มีความหมายทางภาษา คำถามคือ ก. เข้าใจวิัจจนกรรมเบื้องต้นที่ไม่ได้แสดงออกมาเป็นภาษาจากการที่เขาเข้าใจวิัจจนกรรมขั้นที่สองที่แสดงออกมาเป็นภาษาได้อย่างไร หรือ ข. จงใจให้ ก. เข้าใจวิัจจนกรรมเบื้องต้นได้อย่างไร ในเมื่อประโยคที่เขากล่าวแสดงถึงวิัจจนกรรมขั้นที่สองเท่านั้น

เซอร์ลตอบว่าการเข้าใจวิัจจนกรรมเบื้องต้นจากวิัจจนกรรมขั้นที่สองที่เป็นคำพูดนั้นต้องผ่านขั้นตอนหลายขั้น ต้องอาศัยความรู้ของทั้งสองฝ่ายเกี่ยวกับข้อมูล ทฤษฎีวิัจจนกรรม และการใช้เหตุผลสรุป แต่ขั้นตอนเหล่านี้โดยปกติเรากระทำโดยไม่รู้ตัวว่ากำลังกระทำ หรือไม่ได้สังเกตว่าขณะนี้กำลังกระทำขั้นตอนใด หรืออยู่ในขั้นตอนใด การแยกเป็นขั้นตอนต่างๆก็เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์เท่านั้น ในตัวอย่างที่ยกมานี้ การที่ ก. จะเข้าใจว่า ข. จงใจให้เขาเข้าใจว่าสิ่งที่ ข. ตอบเป็นการปฏิเสธคำชวนของเขา หรือสรุปวิัจจนกรรมเบื้องต้นจากวิัจจนกรรมขั้นที่สองได้ เขาจะต้องผ่านขั้นตอนต่างๆในความคิดของเขามาเป็นลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ ๑   ฉันชวน ข. ไปดูหนัง และ ข. ตอบด้วยประโยคที่ว่า เขาต้องดูหนังสือเตรียมสอบพรุ่งนี้ (นี่คือข้อเท็จจริงของการสนทนา)

- ชั้นที่ ๒ ฉันเข้าใจเอาเองว่า ข. กำลังตอบคำถาม (คำชวน) ของฉัน ด้วยเหตุนี้ เขาต้องจงใจให้คำตอบของเขาเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรากำลังพูดกัน (หลักการสนทนา)
- ชั้นที่ ๓ คำตอบที่เกี่ยวข้องกับการชวนต้องเป็นอย่างไรอย่างหนึ่ง เช่น ตอบรับตอบปฏิเสธ ชวนทำสิ่งอื่นแทน แสดงความเห็น ฯลฯ (ทฤษฎีวัจนกรรม)
- ชั้นที่ ๔ แต่ประโยคที่ ข. กล่าวไม่ใช่คำตอบแบบใดแบบหนึ่งข้างต้น มันจึงไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ฉันถาม (ชั้นนี้ ก. สรุปได้จากชั้นที่ ๑ และ ๓)
- ชั้นที่ ๕ ฉะนั้น ข. คงตั้งใจให้ประโยคนั้นหมายความอะไรบางอย่างมากกว่าที่คำในประโยคหมายถึง ถ้าจะคิดว่าคำตอบของเขาเกี่ยวข้องกับการชวนของฉัน วัจนกรรมเบื้องต้นของเขาต้องต่างจากความหมายตามตัวอักษรของประโยคที่เขาพูด (สรุปจากชั้นที่ ๒ และ ๔)
- เซอร์ลถือว่าการเข้าใจวัจนกรรมเบื้องต้นนี้สำคัญมาก เพราะถ้าผู้ฟังไม่สามารถสรุปชั้นตอนนี้ได้ เขาจะไม่มีวันเข้าใจวัจนกรรมอ้อมได้เลย
- ชั้นที่ ๖ ฉันรู้ว่าการดูหนังสือเตรียมสอบโดยปกติจะต้องใช้เวลามากถ้าจะดูในเวลาเพียงคืนเดียว และการไปดูหนังสือก็ทำให้เสียเวลาที่มีอยู่เพียงคืนเดียวไปมาก (ข้อมูลพื้นฐาน)
- ชั้นที่ ๗ ดังนั้น ข. คงไม่สามารถทำทั้งสองอย่างได้ในคืนเดียว คือทั้งไปดูหนังสือและดูหนังสือสอบ (สรุปจากชั้นที่ ๖)
- ชั้นที่ ๘ เงื่อนไขที่ต้องมีมาก่อนสำหรับการยอมรับคำชวนคือ ผู้รับต้องสามารถกระทำการที่เป็นเงื่อนไขเนื้อหาได้ (ทฤษฎีวัจนกรรม)
- ชั้นที่ ๙ ดังนั้น ฉันรู้ว่า ข. ตั้งใจหมายความอะไรบางอย่างที่บอกให้รู้ว่าคงเป็นไปได้ที่เขาจะตอบรับคำชวนของฉัน (สรุปจากชั้นที่ ๑, ๗ และ ๘)
- ชั้นที่ ๑๐ ดังนั้น วัจนกรรมเบื้องต้นของ ข. จึงน่าจะเป็นการปฏิเสธคำชวนไปดูหนังสือ (สรุปจากชั้นที่ ๕ และ ๙)^๗

ตัวอย่างข้างต้นนี้คงทำให้เราเห็นได้ว่าการเข้าใจวัจนกรรมอ้อมไม่ใช่เรื่องง่าย และเท่าที่ผ่านมาเราถือว่าการเข้าใจวัจนกรรมอ้อมไม่ขึ้นกับรูปแบบทางวากยสัมพันธ์ แต่ทำไม่รูปแบบวากยสัมพันธ์บางรูปจึงมีส่วนช่วยให้เราเข้าใจวัจนกรรมอ้อมได้ดีกว่าบางรูป เป็นต้นว่า รูปแบบประโยคคำถามเช่น “คุณช่วยส่งเกลือให้หน่อยได้ไหมคะ” ทำไม่จึงเป็นการขอร้องได้ แต่ประโยคคำถามเช่น “คุณส่งเกลือให้ไหมคะ” จึงไม่เป็น หรือทำไมการกล่าวว่า “ฉันอยากให้คุณทำให้” จึงเป็นการขอร้อง แต่ “ใครขอให้คุณทำให้” จึงไม่ใช่การขอร้อง ปัญหาเหล่านี้ยังมีอีกมากมาย ซึ่งต้องอาศัยการวิเคราะห์อย่างละเอียดและอาศัยความรู้ทางด้านวากยสัมพันธ์ด้วย

^๗ Searle, J. “Indirect Speech Acts”, in A. Martinich (ed.), *The Philosophy of Language*, p. 163.

วจนกรรมอ้อมยังมีอีกหลายรูปแบบ ที่รู้จักกันดีคือ “คำอุปมา” (metaphor) ซึ่งเป็นการใช้ภาษา (คำ) เปรียบเทียบเพื่อก่อให้เกิดภาพพจน์ คำอุปมาทำให้เราเห็นได้ชัดเจนว่าความหมายของคำและความหมายของผู้พูดไม่ใช่สิ่งเดียวกัน หรือเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันได้ แม้ว่าสิ่งที่ผู้พูดหมายถึงจะต้องอาศัยความหมายของคำหรือประโยคก็ตาม คำอุปมาช่วยเน้นให้เห็นว่าความตั้งใจของผู้พูดในการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญ ปัญหาของคำอุปมาที่เกี่ยวข้องกับวจนกรรมอ้อมก็คือ ผู้พูดใช้คำอุปมาสื่อความหมายไปถึงผู้ฟังได้อย่างไรในเมื่อเขาไม่ได้หมายความว่าความหมายของคำที่เขาพูด และทำไมคำอุปมาบางคำจึงทำหน้าที่ของมันได้อย่างสมบูรณ์ แต่บางคำไม่สมบูรณ์ ปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาของวจนกรรมอ้อมที่เราจะต้องศึกษากันอย่างละเอียดต่อไป ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการสร้างทฤษฎีวจนกรรมสากลที่ถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

โดยทั่วไปเรามักสนใจมองความหมายของภาษาตามตัวอักษร และคิดว่าความหมายที่ว่านี้เป็นความหมายปกติของภาษา ส่วนคำอุปมาเป็นความหมายที่เกิดขึ้นในบางโอกาส เป็นภาษาเฉพาะของกวีหรือใช้ในกวีนิพนธ์มากกว่า แต่ปัจจุบันนี้เริ่มมีนักคิดหลายคนที่ยพยายามอ้างเหตุผลพิสูจน์ว่าประโยคที่เราใช้กันในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่มีลักษณะการอุปมาอยู่แทบทั้งสิ้น เช่น ในหนังสือ *Metaphor We Live By* และสิ่งที่ช่วยสนับสนุนความคิดนี้ก็คือ ทุกคนยอมรับว่าความหมายตามตัวอักษรของคำหลายคำเคยเป็นความหมายที่เรียกว่าการอุปมามาก่อนในอดีตหรือคำเหล่านี้เป็น “คำอุปมาที่ตายไปแล้ว” คือเราเลิกใช้มันเป็นคำอุปมาแล้ว เพราะความหมายในเชิงอุปมาได้กลายเป็นความหมายประจำตามตัวอักษรไปแล้ว เช่น คำว่า “ปากน้ำ” ทุกคนเข้าใจความหมายของมัน และคิดว่าความหมายที่เข้าใจคือความหมายปกติ ไม่ใช่การอุปมา เพราะในปัจจุบันไม่มีใครใช้มันเป็นคำอุปมาเปรียบเทียบกับปากของคนหรือสัตว์ หรือคำว่า “เสียเวลา” “โต้แย้ง” “แนวโน้ม” “หนักหัว” ฯลฯ ถ้าลองไล่ดูคำต่างๆ ในภาษา อาจเป็นไปได้ว่าคำที่เราใช้ในภาษาเป็นคำอุปมาเกือบทั้งหมด ต่างกันแต่เพียงว่าเป็นคำอุปมาใหม่ที่ยังสดอยู่หรือเป็นคำอุปมาที่ตายไปแล้วเท่านั้น เมื่อเวลาผ่านไปเรื่อยๆ อาจเป็นศตวรรษ คำอุปมาสดก็จะแห้งลงและตายไป (ขอให้สังเกตคำว่า “สด” “แห้ง” ที่ใช้อธิบายก็มีลักษณะเป็นการอุปมาทั้งสิ้น) ฉะนั้นถ้าเป็นเช่นนี้จริง ความแตกต่างของคำที่มีในภาษาก็ไม่ใช่ความแตกต่างของประเภท แต่เป็นความแตกต่างในรายละเอียดและความซับซ้อนเท่านั้น

คำอุปมาโดยทั่วไปจัดเป็นประเภทหนึ่งของคำที่ก่อให้เกิดภาพพจน์ แต่บางทีคนก็ใช้คำว่า “อุปมา” กว้างมาก คือใช้ในความหมายเดียวกับคำว่า “ภาพพจน์” ก็มี ส่วนบางคนก็ใช้ในความหมายแคบเฉพาะที่เป็นประเภทหนึ่งของคำที่ก่อให้เกิดภาพพจน์เท่านั้น คือต้องเป็นการอุปมาเท่านั้น ไม่ใช่กับภาพพจน์แบบอื่น

ปัญหาหลักของคำอุปมาคือ อะไรคือความหมายของคำว่า “ความหมายเชิงอุปมา” และความหมายดังกล่าวนี้สื่อมาถึงผู้ฟังได้อย่างไร หรือผู้ฟังเข้าใจความหมายนี้ได้ได้อย่างไร มีกลไกใดช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายนี้ได้บ้าง ในเมื่อสิ่งที่ผู้ฟังได้ยินเป็นเพียงประโยคที่ความหมายตามตัวอักษรของมันแตกต่างจากความหมายเชิงอุปมา ลองดูข้อความต่อไปนี้

๑. อภัสตราเป็นสาวสองพันปี
๒. หน้าของนาย ก. เป็นอิฐทนไฟ
๓. เมื่อเมฆหมอกในชีวิตหมดไป คุณก็จะได้พบกับแสงสว่างของดวงอาทิตย์

ประโยคข้างต้นนี้มีความหมายเป็นการเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดภาพพจน์ เราทราบที่ไม่มีใครมีชีวิตอยู่ได้ถึงพันปี หรือลักษณะทางกายภาพของมนุษย์รวมทั้งใบหน้าต่างจากอิฐและไม่อาจทนไฟได้ และชีวิตของคนเราก็ไม่ใช่ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่จะมีเมฆฝนหรือแสงสว่างเกิดขึ้นกับมัน แต่เราก็เข้าใจความหมายของประโยคเหล่านี้ได้ ทั้งที่ความหมายตามตัวอักษรของมันขัดกับธรรมชาติของสิ่งที่แต่ละประโยคกล่าวถึง เราเข้าใจว่า (๑) เป็นคำชมว่าอภัสตรายังสวยไม่สร้างแม้อายุจะมากแล้ว ส่วน (๒) เป็นการบอกให้รู้นิสัยของนาย ก. ว่าเป็นคนหน้าหนาหนักทำอะไรได้ทุกอย่าง ไม่รู้สึกอายว่าทำสิ่งที่ไม่สมควร และ (๓) เป็นคำปลอบและให้ความหวังแก่ผู้ฟังว่าหลังจากพบสิ่งเลวร้ายมาแล้วก็จะได้พบกับสิ่งที่ดีหรือความสุขตามมาในไม่ช้า

โดยทั่วไปนักคิดมักถือว่าคำอุปมาคือการนำเอาความหมายที่เหมือนกันของสิ่งหรือเหตุการณ์มาเปรียบเทียบกัน แต่เดวิดสันให้เหตุผลว่าการที่เราคิดเปรียบเทียบสิ่งหรือเหตุการณ์ไม่ได้เป็นเพราะความเหมือนกันระหว่างความหมายของคำ หรือเป็นเรื่องของภาษา แต่เขาถือว่าเป็นเรื่องความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ทฤษฎีของเดวิดสันจึงอาจเรียกว่า “ทฤษฎีเชิงสาเหตุ” ประโยค ๓ ประโยคที่เป็นตัวอย่างข้างต้นนี้ ในทัศนะของนักปฏิฐานนิยมเชิงตรรกะ เขาจะต้องถือว่ามันไม่มีความหมาย เพราะเราไม่มีทางที่จะพิสูจน์ยืนยันข้อความเหล่านั้นว่าเป็นความจริงได้ด้วยวิธีการเชิงประจักษ์ ฉะนั้น ประโยคที่ใช้ภาษาในเชิงภาพพจน์จะต้องเป็นประโยคที่ไร้ความหมาย ไม่อาจจริงหรือเท็จได้ ซึ่งเท่ากับเขาบอกว่าสิ่งที่เราเรียกว่า “ความหมายเชิงอุปมา” ไม่มี จะมีแต่ความหมายทางภาษาเท่านั้น ส่วนอารมณ์ความรู้สึกเป็นเพียงผลกระทบที่ตามมาที่ภาษาก่อให้เกิดขึ้น เดวิดสันปฏิเสธความหมายเชิงอุปมาก็จริง แต่เขามีความเห็นต่างจากนักปฏิฐานนิยมเชิงตรรกะในแง่ที่เขาคิดว่า ประโยคทำนองเดียวกับ ๓ ประโยคข้างต้นนี้มีความหมาย ไม่ใช่ไม่มี แต่ความหมายที่เขาถือว่ามันมีคือความหมายตามตัวอักษร เขาบอกว่า “คำอุปมาไม่ได้พูดถึงความหมายใดนอกไปจากความหมายตามตัวอักษรของมันเท่านั้น”^๔ ถ้าเราตีความคำให้ถึงที่สุดแล้ว มันจะมีความหมายเดียวกันกับคำอุปมา และยังคงบอกต่อไปว่าคำอุปมามีความสำคัญในแง่ที่ “(มัน)ทำให้เราสนใจความเหมือนกันบางอย่าง ซึ่งมักจะเป็นความเหมือนกันแบบใหม่ๆหรือที่นำแปลระหว่างสิ่งสองสิ่งหรือมากกว่าสอง”^๕ คือมันเป็นสาเหตุของการสังเกต หรือความสนใจของเรา

^๔ Davidson, 'What Metaphors Means, in *Inquiries into Truth and Interpretation*. New York : Oxford University Press, 1984. p. 246 .

^๕ Ibid., p. 247.

ถ้าคำอุปมามีความหมายอย่างที่เดวิดสันพูด ก็หมายความว่าเราจะไม่มีวันตีความหมายเชิงอุปมาผิด เพราะมันมีแต่ความหมายตามตัวอักษร แต่ถ้าความหมายเชิงอุปมาไม่มี มีแต่ความหมายประจำตัวอักษร เราจะอธิบายเรื่องคำอุปมาที่ตายไปแล้วอย่างไร เรายอมรับกันว่าพจนานุกรมของเรามีค่าเหล่านี้เพิ่มขึ้น เป็นความหมายใหม่ตามตัวอักษรเมื่อคำอุปมาตายแล้ว นอกจากนี้ ปัจจุบันยังมีแนวคิดที่ปฏิเสธความหมายเชิงอุปมาของประโยค แต่ให้ความสำคัญกับการสื่อสารในเชิงอุปมาแทน ถ้าเรายอมรับคำอธิบายเกี่ยวกับการสื่อสารลักษณะนี้ ก็ไม่มีเหตุผล

ทฤษฎีที่เห็นแย้งกับทฤษฎีของเดวิดสันก็คือ ทฤษฎีการเปรียบเทียบแบบที่อู๋ (naïve simile) ที่ถือว่าคำอุปมาเป็นเพียงคำย่อการเปรียบเทียบความเหมือนกันตามความหมายตามตัวอักษร ดังนั้น “อาภัสราเป็นสาวสองพันปี” ก็เป็นการย่อมาจาก “อาภัสราเปรียบเหมือนสาวสองพันปี” หรือ “หน้าของนาย ก. เป็นอิฐทนไฟ” ก็คือการพูดว่า “หน้าของนาย ก. เปรียบเหมือนอิฐทนไฟ” อย่างย่อเท่านั้น

ทฤษฎีทางภาษาที่สมบูรณ์จำเป็นต้องอธิบายคำได้ทุกประเภท ไม่ใช่แต่เพียงอธิบายความหมายตามตัวอักษรเท่านั้น แต่ต้องสามารถอธิบายคำที่ก่อให้เกิดภาพพจน์ได้ด้วย และคำอุปมาจัดได้ว่าเป็นคำที่มีลักษณะดังกล่าวนี้ชัดเจนที่สุด วิธีการหลักๆที่ใช้อธิบายความหมายมีด้วยกัน ๒ วิธีคือ อรรถศาสตร์ หรือ การใช้ภาษา เดวิดสันอธิบายคำอุปมาใน “What Metaphors Mean” โดยใช้วิธีทางอรรถศาสตร์ คำอธิบายของเขาสอดคล้องกับแนวทางที่เขาเสนอทฤษฎีความหมายใน “Truth and Meaning” ส่วนเซอร์ลอร์ดยแนวคิดเรื่องนัยการสนทนาของไกรซ์ อธิบายว่าความหมายของคำอุปมาคือความหมายของผู้พูด ที่ผู้พูดสื่อไปสู่ผู้ฟัง และอธิบายคำอุปมาในลักษณะเดียวกับที่เขาอธิบายพลังของวัจนกรรมอ้อม ความคิดนี้มีเหตุผลเป็นไปได้มากและน่าเชื่อกว่าความคิดของเดวิดสัน ถึงแม้คำอธิบายของเซอร์ลอร์ดและเดวิดสันจะมีความแตกต่างกันในประเด็นสำคัญ แต่ทั้งคู่ก็เห็นตรงกันว่าความหมายเชิงอุปมาของประโยคที่มีคำอุปมาอยู่นั้นไม่ได้มีความหมายใดเป็นพิเศษ และเน้นว่าประโยคที่ประกอบด้วยคำอุปมาก็ยังรักษาความหมายตามตัวอักษรของมันไว้ ฉะนั้น การที่เราจะเข้าใจคำอุปมาในประโยคนั้นได้ เราต้องเข้าใจความหมายตามตัวอักษรของประโยคดังกล่าวด้วย